

รายงาน

ของ

คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
สภาปฏิรูปแห่งชาติ

เรื่อง ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาคน

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ

ด่วนที่สุด

(สำเนา)

ที่ (สปข) ๑๒๖๖ /๒๕๕๘

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

ถนนอุทองใน ดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๓ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง รายงานการพิจารณาของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กราบเรียน ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๗ วันอังคารที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามข้อบังคับการประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๐ วรรคสาม (๕) คณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา	ประธานกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ พุทธิชีวิน	รองประธานกรรมการ
๓. รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ชิตพงศ์	รองประธานกรรมการ
๔. นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร	รองประธานกรรมการ
๕. นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์	โฆษกกรรมการ
๖. นายอมรวิชัย นาครทรรพ	โฆษกกรรมการ
๗. นายกมล รอดคล้าย	กรรมการ
๘. นายโกวิท หทรงคุณ	กรรมการ
๙. นายเข้มแข็ง สุคนธ์สิงห์	กรรมการ
๑๐. นางจุไรรัตน์ จุลจักรวิวัฒน์	กรรมการ
๑๑. นายชาติ ตั้งจิรังษ์	กรรมการ
๑๒. นายณรงค์ วรงค์เกรียงไกร	กรรมการ
๑๓. นายรัชช สุวุฒิกุล	กรรมการ
๑๔. นายรัชชชัย อู่พานิช	กรรมการ
๑๕. นายนำชัย กฤษณาสกุล	กรรมการ
๑๖. นายนิพัทธ์ ระเด่นอาหมัด	กรรมการ
๑๗. นายปิยะวัติ บุญ-หลง	กรรมการ
๑๘. นายเป็รื่อง จันดา	กรรมการ
๑๙. พลเอก พอพล มณีรินทร์	กรรมการ
๒๐. นายมีชัย วีระไวทยะ	กรรมการ
๒๑. พลเอก วรวิทย์ พรรณสมัย	กรรมการ
๒๒. พลเอก วุฒินันท์ ลีลายุทธ	กรรมการ

๒๓. นายสมเกียรติ ชอบผล	กรรมการ
๒๔. นายสุพร สุวรรณโชติ	กรรมการ
๒๕. นายสุวิทย์ เมษินทรีย์	กรรมการ
๒๖. นางประภาภัทร นิยม	เลขานุการคณะกรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนามนุษย์เสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อให้โปรดนำเสนอที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ พิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา

(นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา)

ประธานกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

สำนักกรรมการ ๓

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๖๗

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๖๗

สำเนาถูกต้อง

(นายสาธิต ประเสริฐศักดิ์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๓

สุภาพร/ร่าง
สุตาพร/พิมพ์
วรภรณ์/ทาน

สารบัญ

หน้า

บทนำ	(๑)
๑. หลักการและเหตุผล	(๑)
๒. ประเด็นการศึกษา	(๑)
๓. วิธีการพิจารณาศึกษา	(๒)
สรุปผลการพิจารณาศึกษา	(๒)
ส่วนที่ ๑ วิเคราะห์สภาพการณ์ของการศึกษาประเทศไทย	(๒)
๑. การศึกษาไทยในบริบทของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง	(๒)
๒. ข้อมูลเชิงประจักษ์ของปัญหาการศึกษาไทย	(๒)
๓. บทเรียนการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา	(๓)
ส่วนที่ ๒ ยุทธศาสตร์การปฏิรูป	(๖)
๑. ภาพอนาคตจากการปฏิรูป	(๖)
๒. กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา	(๖)
๓. ยุทธศาสตร์การปฏิรูป	(๗)
๓.๑ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาและพัฒนามนุษย์ในระยะยาว	(๗)
๓.๑.๑ ยุทธศาสตร์	(๗)
๓.๑.๒ โครงสร้างและกลไกการปฏิรูประยะยาว	(๑๗)
๓.๒ มาตรการเร่งด่วนเพื่อฟื้นฟูคุณภาพการศึกษา	(๑๗)
ส่วนที่ ๓ แผนการปฏิรูปเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Blueprint for change)	(๒๑)
๑. การปฏิรูประบบการจัดการศึกษา	(๒๑)
๒. การปฏิรูประบบการคลังการศึกษา (ด้านอุปสงค์)	(๒๓)
๓. การปฏิรูประบบการเรียนรู้	(๒๕)
๔. แผนดำเนินการปฏิรูป (Transition Plan)	(๒๘)
ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปที่นำเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา	(๒๙)
เอกสารอ้างอิง	(๓๐)

(๑)

บทนำ

๑. หลักการและเหตุผล

ตามที่ที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๗ วันอังคารที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ได้ลงมติตั้ง คณะกรรมาธิการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามข้อบังคับการประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๐ วรรคสาม (๕) โดยมีอำนาจหน้าที่ วิเคราะห์ จัดทำแนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สัมฤทธิ์ผล รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่ สภามอบหมาย นั้น

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ และภารกิจที่ได้รับมอบหมายดังกล่าว คณะกรรมาธิการจึงได้ ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาให้สภาปฏิรูปแห่งชาติทราบ ตามข้อบังคับการประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๐ วรรคท้าย ต่อไป

๒. ประเด็นการศึกษา

เรื่อง ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๓. วิธีการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาเรื่อง ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมสมองเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจาก คณะกรรมาธิการและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนการรวบรวมความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งข้อเสนอสรุป แนวทางการปฏิรูปจากคณะอนุกรรมาธิการฯ ๕ คณะ และมอบหมายให้มีคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานผลการ พิจารณาดังกล่าว และนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมาธิการเพื่อพิจารณารับรองต่อไป

สรุปผลการพิจารณาการศึกษา

ส่วนที่ ๑ วิเคราะห์สภาพการณ์ของการศึกษาประเทศไทย

๑. การศึกษาไทยในบริบทของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง

โลกที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้แต่ละประเทศต้องเผชิญปัญหาเชิงซ้อนในสมรรถนะการแข่งขันระยะยาว ซึ่งเกี่ยวโยงระหว่างโครงสร้างกำลังคนกับคุณภาพของคน ซึ่งประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มที่กำลังเข้าสู่โครงสร้างสังคมที่มีผู้สูงอายุมากขึ้นขณะที่คุณภาพคนอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ สถานภาพในทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยหลายด้านยังน่าวิตก เช่น ไทยถูกจัดอันดับประเทศที่มีผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HIV มากที่สุดในเอเชีย (ค.ศ.๒๐๐๙) เป็นประเทศที่มีแม่วัยรุ่น (Teen mom) มากเป็นอันดับ ๒ ในเอเชีย (ค.ศ.๒๐๑๑) และประชากรมีทักษะด้านภาษาอังกฤษเป็นอันดับที่ ๕๓ จากทั้งหมด ๕๔ ประเทศ รวมถึงมีจำนวนคดีเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

ความเปลี่ยนแปลงในโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ถ้าโหมเข้าสู่ประเทศและพลเมืองต่าง ๆ อย่างรุนแรงและเห็นชัดเจนหลายด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน เทคโนโลยีและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติด้วย การศึกษานับเป็นสาระตลสะกอลซึ่งนานาประเทศตระหนักดีว่า การให้การศึกษาที่เหมาะสมกับพลเมืองของตนคือหนทางเดียวที่จะทำให้ประเทศชาติสามารถรับมือกับความท้าทายทั้งหลายในศตวรรษที่ ๒๑ ได้สำเร็จ การดำรงตนให้อยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จำเป็นต้องพัฒนาระบบการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับยุคสมัยเพื่อสร้าง "พลเมืองที่เข้มแข็ง และสังคมที่มีคุณภาพ" ด้วยเหตุนี้ การปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ จึงเป็นภารกิจของชาติที่จะพึงละเลยไม่ได้

๒. ข้อมูลเชิงประจักษ์ของปัญหาการศึกษาไทย

ปัญหาของระบบการศึกษาไทยที่สะท้อนจากหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า การจัดการศึกษาที่ผ่านมา มีสภาพการศึกษาที่ "เหลื่อมล้ำ" "รวมศูนย์" "รวบอำนาจโดยรัฐ" "ไร้ประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร" และ "ขาดความรับผิดชอบ" ในการศึกษาทั้งระบบทุกระดับ และทุกประเภท ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การพัฒนาการศึกษาโดยรัฐที่ผ่านมาจะเห็นภาพ "ขาดการใส่ใจคุณภาพในห้องเรียน" "มุ่งประกวดแข่งขัน" "ให้ความสำคัญกับงานกระดาษ" "ขาดทิศทางและความต่อเนื่อง" ขาดความเชื่อมโยงตั้งแต่แรกเกิดไปจนตลอดชีวิต ระบบการศึกษาประเทศไทยจึงเป็นระบบการศึกษาที่ใช้ทรัพยากรมากแต่ผลลัพธ์ต่ำ หลักสูตรแต่ละระดับใช้เวลาเรียนมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นแต่ผลสัมฤทธิ์นักเรียนต่ำ ความเหลื่อมล้ำในระบบการศึกษาอยู่ในระดับสูงทั้งด้านคุณภาพสถานศึกษา ภาระงานครู ขนาดชั้นเรียน การใช้งบประมาณไม่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับศตวรรษที่ ๒๑ ขณะที่ระบบต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพทั้งระบบการประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนที่ไม่ได้มาตรฐาน ระบบการประเมินความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ไม่สอดคล้องกับผลลัพธ์ของผู้เรียน ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษาไม่มีข้อมูลที่ต้องการ เป็นต้น ผลลัพธ์คือ เด็กและเยาวชนที่จบการศึกษาแล้วไม่มีทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่น รวมถึงมีอีกจำนวนมากที่หลุดออกไประหว่างทางจากระบบการศึกษา ทำให้ขาดโอกาสในการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพ และเข้าสู่วงจรอาชญากรรมในที่สุด

๓. บทเรียนการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา

๓.๑ ปัญหาเชิงระบบในระดับมหภาค

การจัดการศึกษาที่ผ่านมา ประเทศไทยมุ่งกลุ่มเป้าหมายเพียงประชากรในวัยเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษา ดังนั้น จึงมีสภาพการจัดการศึกษาด้วยงบประมาณกว่า ๑ ใน ๕ ของงบประมาณประเทศเพื่อให้เกิดการศึกษาแก่คนเพียง ๙ ล้านคนที่อยู่ในระบบเท่านั้น แทนที่จะเป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อรองรับคนทั้งประเทศ ๗๐ ล้านคน ขณะเดียวกันก็เน้น การเพิ่มการผลิตให้มีกำลังคนที่ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น แต่ การเพิ่มผลิตภาพจากกำลังคนสำเร็จการศึกษาออกมามากกลับลดลง เช่นเดียวกับโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของประชากรมีเพิ่มสูงขึ้น หรือสัดส่วนของประชากรที่จบการศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. ปวส. หรือปริญญาตรีเพิ่มสูงขึ้น แต่คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับกลับลดลง^๑

หากวิเคราะห์เชิงระบบจะพบว่า การศึกษาของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากในทศวรรษที่ผ่านมา นั้น สืบเนื่องจากการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ทั้งด้านกฎหมาย โครงสร้าง นโยบาย การบริหาร การจัดการศึกษา หลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผล นำไปสู่การควมรวมหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ การจัดตั้งหน่วยงานใหม่เป็นองค์การมหาชน รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณจำนวนมากเพื่อการนี้ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี แม้ว่าเจตนารมณ์การเปลี่ยนแปลงนั้นจะเป็นไปเพื่อปฏิรูปการศึกษาอันมีเป้าหมายที่จะยกระดับคุณภาพพลเมืองของประเทศ แต่ผลลัพธ์ที่ปรากฏชัดเจนเมื่อเวลาผ่านไปกลับพบว่า สิ่งที่คาดหวังยังไม่บรรลุแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามกับมีสัญญาณที่น่าห่วงใยผลจากการประเมินผลทั้งในระดับนานาชาติหรือระดับชาติเองก็ตาม สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากการออกแบบระบบให้รัฐเป็นผู้จัดการศึกษาโดยส่วนใหญ่ หน่วยงานส่วนกลางไม่ดำเนินการอย่างจริงจังในการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาอย่างแท้จริง และเป็นระบบการศึกษาที่ดูแลเฉพาะประชากรในวัยเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาเท่านั้น ขาดการเชื่อมโยงไปสู่ประชากรนอกระบบการศึกษาที่จำเป็นต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการสัมมาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น กลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรม แรงงานภาคบริการ แรงงานภาคเกษตร แรงงานข้ามชาติ เยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา เยาวชนในพื้นที่ห่างไกลหรือด้อยโอกาส กลุ่มผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องเปลี่ยนอาชีพ เป็นต้น

การวิเคราะห์เชิงระบบของการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาให้บทเรียนสำคัญหลายประการ เช่น ระบบการศึกษามีความสลับซับซ้อน การใช้เครื่องมือปฏิรูปหรือพัฒนาเพียงหนึ่งหรือสองประการไม่เพียงพอในการขับเคลื่อนทั้งระบบ

การปฏิรูปที่ผ่านมายังขาดการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change management) การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรจากแบบรวมศูนย์ไปสู่การกระจายอำนาจ (Culture implementation) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระบบให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์และแผนการพัฒนา (Strategic capacity building) การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของพลเมือง การประสานความสอดคล้องของโครงสร้าง กระบวนการและวัฒนธรรมองค์กรของหน่วยงานภายในกระทรวงศึกษาธิการ การออกนโยบายหรือมาตรการแก้ปัญหาแบบแยกส่วนเป็นบัญญัติไตรยางค์ การเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษามีบ่อยครั้งและมีช่องทางให้เกิดการแทรกแซงการบริหารจัดการได้ในทุกระดับ นโยบายหลายอย่างนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่คาดคิด (Unintended consequences) เพราะกำหนดจากสิ่งไม่รู้ เป็นเพียงการคาดคะเนจากความคิดเห็นของบุคคล ขาดการวิจัยหรือวิเคราะห์ในแนวทางลึก รวมถึงการอ่อนแอเชิงระบบ (System weakness) ในภาพรวม^๒

๓.๒ ปัจจัยและเงื่อนไขของระบบการศึกษาแบบเดิมที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์และการวิเคราะห์เชิงระบบดังที่กล่าวมา สามารถแยกวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับหน้าที่ห้องเรียนและสถานศึกษา ได้ดังต่อไปนี้

(๑) เวลาสอนของครูตามหลักสูตร ปัจจุบันครูโดยเฉพาะระดับชั้นพื้นฐาน ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มเวลาตามหลักสูตร เนื่องจากครูต้องใช้เวลาในการปฏิบัติงานอื่น เช่น งานธุรการ กิจกรรมการประกวดแข่งขัน การร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ การปฏิบัติงานตามโครงการพิเศษของต้นสังกัด การสำรวจข้อมูล การจัดทำรายงาน การเตรียมการประเมินทั้งการประเมินเพื่อการแข่งขันกันตามนโยบาย หรือการประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นต้น ซึ่งจากผลการสำรวจเบื้องต้นพบว่า ครูใช้เวลาในการทำงานอื่นถึง ๘๔ วัน หรือร้อยละ ๔๒ จากจำนวนวันทั้งหมด ๒๐๐ วันที่ต้องสอนตามหลักสูตร

(๒) การมีอิสรภาพด้านวิชาการ ครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังถูกพันธนาการทั้งทางตรงและทางอ้อมในเรื่องการจัดการเรียนการสอน ทำให้ขาดอิสรภาพทางวิชาการ ส่งผลต่อการรังสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนที่ลดน้อยลง มุ่งการเรียนการสอนแบบตัว เน้นบรรยายเนื้อหาให้ครบตามหลักสูตร ตัวอย่างเช่น ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทางตรง ครูต้องปฏิบัติตามสาระและตัวชี้วัดของหลักสูตรที่อัดแน่นเนื้อหาไว้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดเรียงเนื้อหาแบบหน้ากระดาน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ขณะที่ทางอ้อม ครูต้องเข้ารับการศึกษาอบรมในรูปแบบต่าง ๆ มากมายที่จัดโดยหน่วยงานต้นสังกัด ตามประเด็นเฉพาะหน้าหรือตามโครงการพิเศษ หรือตามนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละรัฐบาลหรือเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐมนตรี เป็นต้น

(๓) ระบบการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ การส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และศึกษานอกระบบฯ เป็นระบบ "วิทยฐานะ" ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินไม่ได้สัมพันธ์ต่อผลลัพธ์ด้านคุณภาพที่ตัวผู้เรียน แต่มุ่งเน้นการทำเอกสารรายงาน หรือการประกวดแข่งขันให้ได้รางวัลเพื่อนำมาเสนอขอวิทยฐานะ ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองของครูที่ผิดหลักการวิชาชีพ เกิดช่องทางการทุจริตและเรียกรับผลประโยชน์ ครูทั้งชั้นเรียน มุ่งแสวงรางวัล และที่สำคัญ คือ สร้างค่านิยมที่ไม่ดีงามในวิชาชีพครูที่ถูกคาดหวังการเป็นต้นแบบจากสังคม

(๔) การบริหารจัดการสถานศึกษา ปัจจุบันการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาทุกระดับ ยังมีข้อจำกัดหลายประการ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ส่วนคือ

- **ระบบงบประมาณ (Financial system) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา** ใช้ระบบการจัดสรรงบประมาณไปสู่สถานศึกษาผ่านระบบรายหัวนักเรียนที่ไม่สะท้อนสภาพบริบทจริงของสถานศึกษาทำให้เกิดข้อจำกัดและไปถ่วงความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพสถานศึกษา ทำให้มีปรากฏการณ์สถานศึกษาผิดรูป สถานศึกษาขนาดใหญ่ก็มีอัตราการเพิ่มจำนวนนักเรียนมากขึ้นเรื่อย ๆ เกิดความแออัดในห้องเรียน และคุณภาพการสอนลดลง ขณะที่สถานศึกษาขนาดเล็กที่ขาดงบประมาณและทรัพยากรก็ยังมีขนาดเล็กลงไป และมีจำนวนสถานศึกษาขนาดเล็กเพิ่มจำนวนมากขึ้น และยังรวมไปถึงสมดุลสัดส่วนงบประมาณระหว่างส่วนกลางกับสถานศึกษา ที่ส่วนกลางยังเป็นผู้ถืองบประมาณเป็นส่วนใหญ่ ขณะเดียวกันใน **ระดับอุดมศึกษา** มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต้องพึ่งตนเองด้านการเงิน จึงมุ่งหารายได้จากปริมาณของนักศึกษาที่รับเข้าเรียน หรือเปิดหลักสูตรภาคพิเศษกันเกลื่อน แต่ขาดความเอาใจจริงเอาใจด้านคุณภาพ หลายมหาวิทยาลัยหรือหลายหลักสูตรจึงมีสภาพ "จ่ายครบ จบแน่" และใช้งบประมาณที่ได้มาเพื่อการบริหารจัดการเป็นส่วนใหญ่ การจัดสรรงบประมาณที่เป็นเงินรายได้เพื่อพัฒนากำลังคนและลงทุน การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้คืนกลับสู่สังคมมีสัดส่วนที่น้อยมาก แต่กลับพยายามเรียกร้องของงบประมาณส่วนนี้จากภาครัฐแทน

- **ระบบกำลังคน (Manpower system) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ปัญหาสำคัญคือ ระบบการกระจายกำลังคนที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะครูผู้สอน ซึ่งในภาพรวมจำนวนครูไม่ได้ขาดแคลน แต่มีปัญหาด้านการกระจายครูในระดับพื้นที่ ผู้บริหารไม่มีอำนาจหรืองบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาด้านบุคลากรได้ด้วยตนเอง ต้องอยู่ภายใต้การบริหารบุคคลในรูปคณะกรรมการของเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น ส่วน **ระดับอุดมศึกษา** มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการจ้างอาจารย์มาเพื่อการสอนและผลิตบัณฑิต หรือเพื่อให้กรรมการประจำหลักสูตรมีจำนวนครบตามเกณฑ์ของ สกอ. โดยที่อาจารย์ใหม่เหล่านั้นขาดการพัฒนาทักษะการวิจัยที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ในแต่ละศาสตร์และการรับใช้สังคม

- **ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา** ยังขาดระบบที่สร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่อ่านหนังสือไม่ออก หรือผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาไม่มีทักษะการทำงานที่เพียงพอ เมื่อตรวจสอบย้อนกลับไปในระบบจะไม่ปรากฏผู้รับผิดชอบเลย ดังนั้น การเพิ่มบทบาทกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองเข้ามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการและร่วมจัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมถึงการตรวจสอบถ่วงดุลกับภาครัฐจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยสภาพที่เป็นอยู่นั้น กรรมการสถานศึกษาถูกจำกัดอยู่แค่คนในชุมชนในเขตบริการของสถานศึกษา ไม่เปิดโอกาสให้คนที่มีความรู้ความสามารถหรือมีศักยภาพในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้ามาช่วยเหลือสถานศึกษาได้ ส่วน **ระดับอุดมศึกษา** การผลิตบัณฑิตและการบริการวิชาการยังขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การผลิตบัณฑิตที่ไม่ได้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ บัณฑิตขาดคุณภาพทำงานไม่เป็น และการบริหารงานที่ขาดธรรมาภิบาลภายในสถานศึกษาที่สังคมไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบได้

(๕) ระบบการทดสอบและประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากส่วนกลาง โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดสอบ National Test : NT และการสอบ LAS และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ที่จัดสอบ O-Net นั้น แบ่งเป็น ๒ ส่วนในส่วนแรก ปัญหาจากการจัดสอบที่จัดสอบทุกสาระการเรียนรู้ และสอบในระดับชั้นที่ไม่ควรสอบ และมาตรฐานของข้อสอบ ส่วนที่ ๒ ปัญหาเรื่องการใช้ผลการสอบ NT LAS หรือ O-Net โดยที่หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานำผลการสอบไปผูกโยงกับเรื่องการเข้าสู่วิทยฐานะของครู การประเมินสถานศึกษาของ สมศ. และการให้รางวัลจูงใจแบบผิด ๆ แก่ผู้บริหารเขตพื้นที่หรือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคะแนนสอบสูงตามเป้าหมาย เช่น การให้ไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ หรือการพิจารณาให้ความดีความชอบในการเลื่อนขั้นเงินเดือน เป็นต้น ทำให้การสอบ NT LAS หรือ O-Net กลายเป็นกระแสหลักของการจัดการศึกษาที่แต่ละสถานศึกษาต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้คะแนนสูงตามเป้าหมาย ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านอื่น ๆ ทั้งทางร่างกาย อุนิสัย สังคม และสติปัญญาของเด็ก

(๖) การประเมินคุณภาพสถานศึกษาจากภายนอก พ.ร.บ. การศึกษาศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ได้กำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด ๖ ซึ่งในทางปฏิบัติเกิดปัญหาค่อนข้างมาก เนื่องจากการปฏิบัติไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ กล่าวคือ ระบบที่ออกแบบโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ. เป็นระบบที่อยู่ภายใต้กระบวนการประกันคุณภาพ (Evaluation) ไม่ใช่การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) ทำให้การประเมินเป็นภาระแก่สถานศึกษา และไม่ได้สร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นในระบบการศึกษา ซึ่งสภาพและปัญหาของการประเมินภายนอก เช่น ตัวชี้วัด (Key Performance Indicator) และรูปแบบการประเมินไม่หลากหลายเหมาะสมกับสถานการณ์การศึกษาแต่ละประเภทและระดับ การประเมินของ สมศ. มีปัญหาในการเชื่อมโยงกับการประเมินภายในของสถานศึกษา เนื่องจากระบบการประเมินภายในของสถานศึกษายังไม่สมบูรณ์ การทำงานของผู้ประเมินส่วนหนึ่งได้สร้างปัญหาให้แก่สถานศึกษาโดยใช้วิธีการในลักษณะผู้ตรวจราชการมากกว่าที่จะประเมินแบบสร้างสรรค์ และให้คำแนะนำในการปรับปรุง เป็นต้น

(๗) สถานศึกษาผิดรูป การบริหารจัดการทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรมเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดปัญหาคุณภาพสถานศึกษาไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ผู้ปกครองและนักเรียนในชนบทต้องดิ้นรนแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าด้วยการเดินทางเข้าไปเรียนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง ส่งผลให้เกิดปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กในเขตชนบทเพิ่มจำนวนขึ้น ขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่ในเขตเมืองก็รับนักเรียนเพิ่มมากขึ้นจนมีปัญหาคะแนนการเรียนการสอน การดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง ความปลอดภัยในการเดินทาง และปัญหาพฤติกรรมนักเรียนตามมา

ส่วนที่ ๒ ยุทธศาสตร์การปฏิรูป

๑. ภาพอนาคตจากการปฏิรูป

ประเทศไทยจำเป็นต้องใช้การศึกษาและการพัฒนามนุษย์ เป็นกระบวนการหล่อหลอมความเป็น "พลเมืองไทย" ให้มีคุณลักษณะ

"คนไทยที่สมบูรณ์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต (A Self-directed Learner) ความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ (An Active Citizen) ทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะอย่างมีประสิทธิภาพทำประโยชน์ต่อส่วนรวม (An Engaged Contributor) และเป็นนวัตกรรมสร้างสรรค์ทางสังคม (A Social Innovator) มีความสุขทั้งมิติทางกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียงและดำรงความเป็นไทย และมีความสามารถเชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี" ^๓

รวมทั้งใช้การศึกษาและการพัฒนามนุษย์เป็นเครื่องมือสร้างสังคมไทยให้มีลักษณะ

"สังคมแห่งการเรียนรู้ เข้มแข็งและมีคุณภาพทั้งด้านคุณภาพ เป็นสังคมอุดมปัญญาและการเรียนรู้ สมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน มีวิถีชีวิตที่พอเพียง สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและสังคมอย่างเคารพและเป็นมิตร "

๒. กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ของประเทศ เป็นการจักระบบการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ "มีคุณภาพ เท่าเทียม และทั่วถึง" (Inclusive Education) เป็นกลไกสร้างโอกาสและสันติสุข ความปรองดองในสังคม โดยให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถแข่งขันของประเทศ และรองรับการเรียนรู้ของคนไทยทุกคน ภายใต้หลักการเชิงอุดมคติ "แผ่นดินไทยไม่ทอดทิ้งใคร" (Inclusive Thailand) ทั้งในแง่โอกาสและคุณภาพ^๔

กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษาจึงเป็น "การศึกษาเพื่อคนทั้งสังคม" เป็น "การศึกษาเพื่อคุณค่าของชีวิตและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์" และต้องเป็น "การศึกษาเพื่อชีวิตแห่งการเรียนรู้ที่เริ่มจากฐานครอบครัว ตั้งแต่ในครรภ์มารดาและนำไปสู่การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต" เพื่อตอบโจทย์และความต้องการที่หลากหลายในชีวิตของคนไทย เป็นการศึกษาเพื่อ "สัมมาชีพ คุณภาพชีวิต และการมีส่วนร่วมต่อสังคม" โดยหน้าที่การจัดการศึกษาไม่ใช่ของรัฐแต่ฝ่ายเดียว แต่ลดอำนาจและบทบาทฝ่ายรัฐให้น้อยลง และ "กระจายอำนาจ" ไปยังสถานศึกษาและสังคมอย่างแท้จริง ให้เกิด "หลากหลายที่ หลากผู้จัด" สร้างกลไกให้สังคมเข้ามาเป็นผู้ร่วมจัดการศึกษาและร่วมรับผิดชอบแทนที่จะเป็นการถ่ายโอนอำนาจการจัดการศึกษาระหว่างองค์กรของรัฐหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นที่รัฐยังสามารถควบคุมได้เท่านั้น

๓. ยุทธศาสตร์การปฏิรูป

สำหรับยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาคนยุคใหม่ แบ่งการดำเนินการเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนแรก ยุทธศาสตร์การปฏิรูปเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาและพัฒนาคนยุคใหม่ในระยะยาว และส่วนที่สอง มาตรการเร่งด่วนเพื่อฟื้นฟูคุณภาพการศึกษา

๓.๑ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาและพัฒนาคนยุคใหม่ในระยะยาว

๓.๑.๑ ยุทธศาสตร์

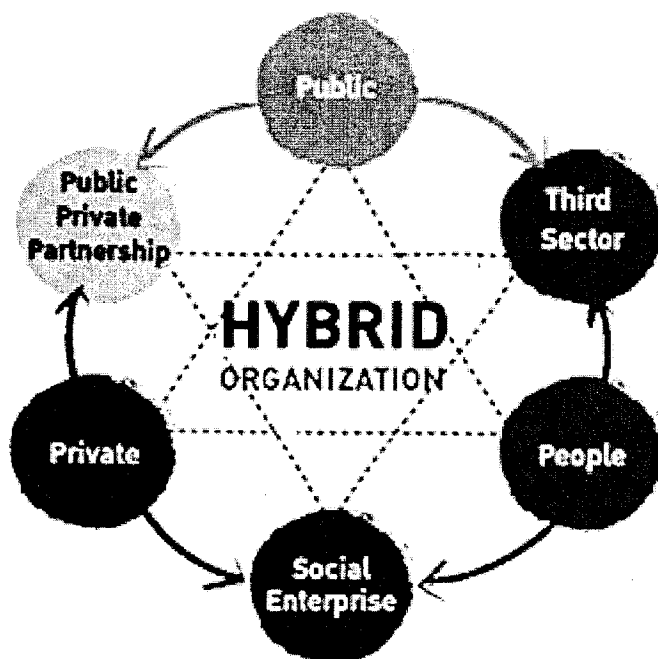
การปฏิรูปการศึกษานั้นเชื่อมโยงกับเป้าหมายใหญ่ คือ **"การปฏิรูปประเทศ"** กล่าวคือ สังคมไทย เป็น **"สังคมพหุวัฒนธรรม"** มีความหลากหลายในการนับถือศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และมีความเป็นปึกแผ่นในความเป็นชาติมานาน ขณะที่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมาทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงโอกาส เศรษฐกิจ และการเข้าถึงทรัพยากรของคนไทย โดยมีระบบการเมืองเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ดังนั้น การปฏิรูปประเทศจึงมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจใหม่ ระหว่างรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน การศึกษาและการพัฒนาคนยุคใหม่จึงเป็นเครื่องมือสำคัญของชาติที่จะช่วยลดแก้ปัญหาดังกล่าว ดังนั้น **การปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาคนยุคใหม่จึงมีเป้าหมายเพื่อสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และสร้างความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมทั้งด้านโอกาส ด้านสิทธิ และด้านอำนาจต่อรองให้ทั้งระดับปัจเจก ระดับชุมชนและระดับประเทศมีความเข้มแข็งขึ้นมาได้ ต้องสอนให้เข้าใจหน้าที่และไปให้ถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาและการพัฒนาคนยุคใหม่เพื่อสร้างพลเมือง สมรรถนะและความสามารถของชาติที่มีคุณภาพและเข้าใจบทบาทหน้าที่ต่อตนเองและสังคม**

ในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง คณะกรรมการฯ กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญไว้ ๒ ส่วนคือ การกระจายอำนาจ และการปฏิรูประบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การกระจายอำนาจ

โดยให้ถือว่า การกระจายอำนาจเป็นยุทธศาสตร์หลักในการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น ยุทธศาสตร์และมาตรการอื่น ๆ ต้องกำหนดให้เป็นไปเพื่อตอบสนองต่อการกระจายอำนาจ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การปฏิรูประบบการบริหารจัดการการศึกษา โดยลดขนาดของการจัดการศึกษาทุกระดับจากภาครัฐและเปลี่ยนบทบาทการจัดการศึกษาจาก **"ผู้จัดการศึกษา"** (Education service providers) ไปเป็น **"ผู้จัดให้มีการศึกษา"** (Education service deliverers) ควบคู่กับการเพิ่มความสามารถและขยายพื้นที่การจัดการศึกษาของภาคประชาชนและชุมชน เสริมพลังอำนาจเพื่อเปิดโอกาสให้สังคม ผู้ปกครอง ผู้ใช้บัณฑิต และผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในทุกระดับ แยกบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ **ฝ่ายกำหนดนโยบาย (Regulator)** และ **ฝ่ายปฏิบัติ (Operator)** ออกจากกันให้ชัดเจน โดยฝ่ายกำหนดนโยบายต้องมีความอิสระ กำหนดนโยบายจากฐานวิชาการสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและตรวจสอบถ่วงดุลกับภาครัฐ เพื่อสร้างระบบธรรมาภิบาล นอกจากนี้ การจัดการศึกษาในอนาคตรัฐไม่สามารถรับผิดชอบดำเนินการได้เองทั้งหมด ต้องสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ให้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการจัดการศึกษา

(๘)

แผนภาพตัวอย่างความร่วมมือภาครัฐ – เอกชน – ประชาสังคม (Public – private Partnership : PPP)

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การปฏิรูประบบ

โดยปฏิรูประบบหลัก (Core systems) ๓ ระบบ คือ ระบบการจัดการศึกษา ระบบการคลังด้านการศึกษา และระบบการเรียนรู้

(๒.๑) **ปฏิรูประบบการจัดการศึกษา** มุ่งจัดโครงสร้างการจัดการศึกษาใหม่ เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) และให้สายการบังคับบัญชาสั่งลง กำหนดกลไกดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ในระยะยาว และผู้จบการศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากการศึกษา ให้เกิดความต่อเนื่องทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ รวมถึงจัดวางกลไกการวิจัยเชิงระบบเพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายที่มีเหตุผลเชิงวิชาการรองรับ การพัฒนาสมัชชาเครือข่ายภาคพลเมืองเพื่อการมีส่วนร่วม รวมทั้งการวางระบบการตรวจสอบ และระบบธรรมาภิบาลในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท

(๒.๒) **ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา** ใช้มาตรการทางการคลังเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและพัฒนามนุษย์ โดยกำหนดรายจ่ายทางการศึกษาที่เน้นอุปสงค์ และจัดระบบการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียนหรือผู้รับประโยชน์ทางการศึกษา (Demand-side education financing) เพื่อเป็นแรงจูงใจและเป็นเงื่อนไขสนับสนุนการปฏิรูประบบการจัดการศึกษาที่ต้องการลดอำนาจฝ่ายจัดการศึกษา (Supply-side) นอกจากนี้ ยังจะมีการใช้มาตรการทางภาษีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองทุกคน และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา

(๒.๓) **ปฏิรูประบบการเรียนรู้** โดยมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะกำลังคนทั้งระบบ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสัมมาชีพ รวมไปถึงการจัดการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นกลุ่มนอกระบบการศึกษาและกลุ่มวัยแรงงาน รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุ ส่งเสริมการศึกษาทางเลือก และกลไกการจัดการศึกษาระดับชุมชนท้องถิ่นและองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงส่งเสริมสังคมการเรียนรู้โดยสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ วิจัยและใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของของพลเมืองทุกคน ทั้งนี้ ต้องปฏิรูปให้ครอบคลุมทั้งรูปแบบการจัดระบบหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ระบบการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ครูผู้สอน ครูภูมิปัญญา ประชาชนชาวบ้าน รวมทั้งระบบการประเมินและการรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน และมีความสอดคล้องทั้งระบบ

แผนภาพแสดงยุทธศาสตร์ที่ ๒

การปฏิรูประบบ

จำแนกตาม ๓ วาระหลัก
ของการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาบขย

(วาระที่ ๑๖)
ระบบการจัดการศึกษา

๑. ปรับปรุงโครงสร้างการจัดการศึกษาระดับชาติ ระดับพื้นที่ และระดับท้องถิ่น
๒. เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการในระดับสถานศึกษา
๓. จัดให้มีระบบการคัดสรรและการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพ
๔. ปรับปรุงระบบการศึกษาปฐมวัย
๕. ปรับปรุงระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๖. ปรับปรุงระบบการอาชีวศึกษา
๗. ปรับปรุงระบบการอุดมศึกษา
๘. ปรับปรุงระบบการผลิต การพัฒนา และการประเมินครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
๙. ปรับปรุงการทดสอบและประเมินผลการศึกษาทั้งระบบ
๑๐. จัดให้มีระบบบรรณานุกรมและกลไกตรวจสอบการจัดการศึกษาทุกระดับ
๑๑. จัดทำประมวลกฎหมายทางการศึกษาทั้งระบบ

(วาระที่ ๑๗)
ระบบการคลังด้านการศึกษา

๑๒. จัดระบบงบประมาณการศึกษาที่เน้นด้านอุปสงค์
๑๓. จัดสรรทุนการศึกษาในรูปแบบ "อุปถัมภ์การศึกษา"
๑๔. ใช้มาตรการลดหย่อนภาษีสนับสนุนการพัฒนาตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองทุกคน
๑๕. ใช้มาตรการทางภาษีสนับสนุนผู้ประกอบการหรือองค์กรภาคเอกชนที่ร่วมจัดการศึกษา
๑๖. จัดตั้งกองทุนสมทบ (matching funds) แก่ท้องถิ่นหรือภาคประชาสังคมที่ร่วมจัดการศึกษา

(วาระที่ ๑๘)
ระบบการเรียนรู้

๑๗. จัดให้มีระบบการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น
๑๘. จัดให้มีระบบพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา
๑๙. จัดให้มีการเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวในการเลี้ยงดูสำหรับพ่อแม่
๒๐. จัดให้มีระบบการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติจริงในทุกระดับการศึกษา และบุคคลทั่วไป ทุกเพศทุกวัย
๒๑. จัดให้มีระบบการเรียนรู้ความเป็นพลเมือง สร้างสังคมอุดมปัญญาที่อยู่บนฐานศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงาม
๒๒. จัดให้มีระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพ
๒๓. จัดให้มีระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ
๒๔. ส่งเสริมการศึกษาที่สอดคล้อง乎วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นและองค์กรที่ใกล้ชิดกลุ่มเป้าหมาย
๒๕. สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ วิจัย และใช้เทคโนโลยี และสื่อเพื่อการเรียนรู้
๒๖. จัดการเรียนรู้สำหรับเด็กด้อยโอกาสและเด็กกลุ่มเสี่ยงทั้งในและนอกระบบ

แผนภาพแสดงยุทธศาสตร์ที่ ๒ การปฏิรูประบบ จำแนกตาม ๓ วาระหลักของการปฏิรูป

ก. ปฏิรูประบบการจัดการศึกษา

๑. **ปรับปรุงโครงสร้างการจัดการศึกษาระดับชาติ ระดับพื้นที่ และระดับท้องถิ่น** โดยแยกบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ ฝ่ายกำหนดนโยบาย (Regulator) และ ฝ่ายปฏิบัติ (Operator) ออกจากกันให้ชัดเจน โดยฝ่ายกำหนดนโยบายต้องมีความอิสระ กำหนดนโยบายจากฐานวิชาการ สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบ และจัดให้มีหน่วยงานอิสระที่ทำหน้าที่สถาบันวิจัยระบบการศึกษาและพัฒนามนุษย์ ทำการศึกษา ค้นคว้า เสนอแนะเชิงวิชาการประเมินผลกระทบเชิงนโยบายทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง และค้นหาแนวทางสำหรับตอบโจทย์การศึกษาที่ทำนายในอนาคต การจัดให้มีหน่วยบริหารการเงินการคลังและทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อรับผิดชอบระบบการจัดงบประมาณการศึกษาแบบใหม่ที่เน้นอุปสงค์ หน่วยบริหารสารสนเทศและสถิติทางการศึกษา รวมถึงมีการพัฒนาคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด และ สมัชชาการศึกษาจังหวัด เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและตรวจสอบถ่วงดุลกับภาครัฐ เพื่อสร้างระบบธรรมาภิบาล

๒. **เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการในระดับสถานศึกษา** โดยมอบอำนาจและความรับผิดชอบไปยังสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการการเงินและทรัพยากร การบริหารงานบุคคล และวิชาการได้อย่างอิสระ (autonomous school) มากขึ้น โดยแก้กฎหมายหรือกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อการกระจายอำนาจ การจัดงบประมาณและทรัพยากรลงไปสู่ฐานสถานศึกษา ในกรณีสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีการพัฒนากลไกการจัดการงบประมาณระดับกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษารูปแบบของ "คณะกรรมการเครือข่ายสถานศึกษา"

นอกจากนี้ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องลดขนาดสถานศึกษาและขนาดห้องเรียนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ และบริหารจัดการปัญหาสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อเป็นการแก้ปัญหาสถานศึกษาผิดรูป ลดการเคลื่อนย้ายทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียนเข้าสู่สถานศึกษาใหญ่ และตรึงนักเรียนไว้ในภูมิลำเนาเพื่อลดเวลาการเดินทาง ความปลอดภัย และเพิ่มเวลาคุณภาพให้กับครอบครัว รวมถึงเพื่อให้สถานศึกษามีขนาดที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการ กำกับควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน และการดูแลแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนได้อย่างทั่วเป็นรายบุคคล ให้มีดำเนินการ ๓ ส่วนคือ

(๑) ตรากฎหมายเพื่อลดขนาดสถานศึกษา (School size) และขนาดห้องเรียน (Class size) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานลงภายในระยะเวลา ๖ ปี โดยกำหนดให้แต่ละสถานศึกษา มีนักเรียนไม่เกิน ๓๐ คนต่อห้อง

(๒) กระจายงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนและทรัพยากรไปสู่สถานศึกษาขนาดกลาง และใช้การบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรในรูปแบบ "กลุ่มโรงเรียน" สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพสถานศึกษา

(๓) กำหนดมาตรการจูงใจที่เป็นค่าตอบแทนและสวัสดิการ สำหรับผู้บริหารและครูที่มีความรู้ความสามารถให้โยกย้ายเข้าสู่สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีปัญหาด้านคุณภาพ

๓. **จัดให้มีระบบการคัดสรร และการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพ** โดยปรับสัดส่วนครูและนักเรียนให้เหมาะสม และให้มีมาตรการตรวจสอบและดำเนินการกับบุคลากรที่ขาดความรับผิดชอบ รวมถึงส่งเสริมสถานศึกษาที่มีความพร้อมบริหารจัดการในรูปแบบสถานศึกษาในกำกับของรัฐ ให้มีอิสระในการบริหารการเงิน บุคลากร และวิชาการภายใต้การกำกับของรัฐ จัดทำแผนจัดสรรอัตราบรรจุเป็นพนักงานราชการทดแทนอัตราเกษียณในสถานศึกษาที่ตั้งในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล เพื่อลดการวิ่งเต้นโยกย้าย และตรึงอัตราข้าราชการครูไว้ในสถานศึกษาที่อยู่เขตชนบท และใช้มาตรการจูงใจการออกจางานก่อนเกษียณอายุ

๔. ปรับปรุงระบบการศึกษาปฐมวัย โดยจัดให้มีการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กรอบด้าน จัดระบบพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้รับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้งอยู่ในชุมชนต่าง ๆ ให้มีทักษะการดูแลและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของศูนย์ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รวมไปถึงการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนให้ได้มาตรฐาน

๕. ปรับปรุงระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการจัดทำแนวทางการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการเรียนการสอน การเรียนการสอนเป็นแนวทางหลัก และเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการปฏิรูป ๖ ประเด็น ได้แก่

(๑) การปฏิรูปหลักสูตร ตำรา/หนังสือเรียน ให้สามารถนำสู่การปฏิบัติได้ สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย และสังคมไทยในศตวรรษที่ ๒๑

(๒) ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นการปฏิบัติจริง เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ การอ่านออก เขียนได้ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

(๓) ปฏิรูปสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เน้นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

(๔) ปฏิรูปสื่อ/เทคโนโลยี ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ

(๕) ปฏิรูปการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้สมรรถนะของผู้เรียนตามสภาพจริง และการประเมินนานาชาติ

(๖) ปฏิรูปการเพิ่มโอกาสและคุณภาพการศึกษาให้เป็นการศึกษาที่เท่าเทียม ทัวถึง อย่่างมีคุณภาพ

๖. ปรับปรุงระบบการอาชีวศึกษา ออกแบบระบบการศึกษาอาชีวศึกษาใหม่เพื่อสร้างพลเมืองไทยให้มีสมรรถนะในการทำงานที่แข่งขันได้ในกลุ่มเศรษฐกิจประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก มีความรู้ที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ใช้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และตามทันเทคโนโลยี โดยดำเนินการ ดังนี้

(๑) เพิ่มจำนวนผู้จบการศึกษาอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งในระบบและนอกระบบสถานศึกษาให้มากขึ้น เพื่อให้เพียงพอับความต้องการตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ โดยขยายการให้การศึกษาอาชีวศึกษาให้แก่พลเมืองทุกคนโดยไม่จำกัดเพศ วัย และคุณวุฒิ ควบคุมการรณรงค์สร้างค่านิยมและความนิยมการเรียนอาชีวศึกษาร่วมกับภาคเอกชนและภาคสื่อสาธารณะ

(๒) พัฒนารูปแบบการเรียนอาชีวศึกษาที่เน้นการฝึกภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ เพื่อสร้างทักษะการทำงานจริง ทั้งที่เป็นรูปแบบทวิภาคี รูปแบบสหกิจศึกษา รูปแบบโรงเรียนมัธยมสองระบบ (สามัญ-อาชีวศึกษา) หรือรูปแบบการฝึกอบรมพัฒนาทักษะฝีมือตามอัธยาศัย

(๓) ปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคล ทั้งการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง และพัฒนาอาจารย์สาขาที่ขาดแคลนและให้ตรงกับความต้องการของสถานศึกษา

(๔) จัดให้มีระบบทดสอบสมรรถนะที่เป็นสากล และระบบกำหนดค่าจ้างตามระดับสมรรถนะ รวมถึงการกำหนดค่าจ้างในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้จบระดับปริญญาตรี สำหรับผู้มีสัมฤทธิ์บัตรด้านทักษะ และทำงานที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยและความมั่นคงของทรัพยากร เช่น พนักงานขับรถบรรทุกทุกวัสดุอันตราย พนักงานเชื่อมนอกสถานที่ พนักงานประกอบอาหาร เป็นต้น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาและเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น

๗. ปรับปรุงระบบการอุดมศึกษา โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

ในระดับอุดมศึกษา เน้นปฏิรูประบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเป้าประสงค์ให้อุดมศึกษาเป็นแหล่งแห่งการสร้างปัญญาให้กับสังคม ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาผ่านกระบวนการวิจัยและนวัตกรรม สร้างผู้มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลและดำรงตนดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพและสันติสุข ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้เกิดการใฝ่รู้ ทักตะ และจริยธรรม มากกว่าการจัดการศึกษาที่เน้นเพียงการเรียนการสอนและการประเมินผล ที่ให้ความสำคัญเฉพาะสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

(๑) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ทั้งประเภทพหุวิชา (Comprehensive) และเฉพาะทาง (Specialized) ตามศักยภาพและพันธกิจที่มีต่อสังคม (Social engagement) ในระยะ ๕ ปี โดยจัดแบ่งเป็น ๓ กลุ่มดังนี้ กลุ่ม ๑ พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน ๑๐-๑๕ แห่ง เป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก (World Class) ที่มุ่งผลิตงานวิจัยและจัดการเรียนรู้ เพื่อผลิตองค์ความรู้ นวัตกรรม และกำลังคนให้มีความสามารถระดับสากลเพื่อการแข่งขันและความร่วมมือกับนานาชาติ กลุ่ม ๒ พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป้าหมายเฉพาะเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งโอกาส สถาบันอุดมศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาด้านเทคโนโลยี เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างเท่าเทียม เช่น มหาวิทยาลัยในระบบเปิด และเพื่อยกระดับความรู้และการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชุมชน เช่น วิทยาลัยชุมชน ต้องจัดทำแผนพัฒนาให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองโอกาสของพลเมืองในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต การประกอบสัมมาชีพ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการปฏิบัติการกิจเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมสู่สังคม และเพื่อสร้างความพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาในระดับโลกได้ในระยะกลางและระยะยาว แผนพัฒนาดังกล่าวให้รวมถึงการปรับแก้พระราชบัญญัติที่อาจเป็นข้อจำกัดในการที่จะพัฒนาไปเป็นสถาบันอุดมศึกษาประเภทพหุวิชา เฉพาะทาง หรือประเภทอื่น ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างเหมาะสม กลุ่ม ๓ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดทำแผนการพัฒนาให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ตามความต้องการของสังคม มีความเข้มแข็งทางวิชาการและมีคุณภาพ รวมทั้งสามารถเข้าถึงแหล่งทุนและการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาทางวิชาการจากภาครัฐได้

(๒) กำหนดสมรรถนะและวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะของคณาจารย์ระดับอุดมศึกษา ให้เป็น "นักวิจัย" และ "ผู้นำแห่งการเรียนรู้" ของประเทศ ตามประเภทและกลุ่มของสถาบันอุดมศึกษา โดย ๑) ให้สถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการวิจัยสามารถสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม การจดสิทธิบัตร และการใช้ประโยชน์ที่มีผลกระทบต่อสังคม (Social impact) มากกว่าการแข่งขันกันที่จำนวนเอกสารวิจัย (paper) ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่มี Impact factor เท่านั้น และ ๒) กำหนดแผนพัฒนาคณาจารย์และระบบการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการใหม่ ที่มุ่งสมรรถนะด้านการวิจัย นวัตกรรม หรือการเรียนรู้ อย่างแท้จริงและอย่างสอดคล้องกับพันธกิจและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละกลุ่ม

(๓) รัฐสนับสนุนการพัฒนาโดยใช้สมรรถนะด้านการวิจัยและการจัดการเรียนรู้ ของแต่ละสถาบันเป็นองค์ประกอบหลักในการจัดงบประมาณหมวดเงินอุดหนุน เพื่อกระตุ้นสถาบันให้มีการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ และการถ่ายทอดความรู้สู่สังคมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งจัดระบบที่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและสังคมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมและการจัดการเรียนรู้ ตามความต้องการของเอกชน สังคม และตลาดงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาและสถานประกอบการ และลดการพึ่งพางบประมาณจากค่าเล่าเรียนและเงินอุดหนุนจากรัฐ

(๔) ปรับปรุงระบบการคัดเลือกผู้เข้าศึกษา โดยมหาวิทยาลัยที่จำกัดจำนวนรับ ให้เน้นการนำผลสัมฤทธิ์การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและคุณลักษณะความเป็นคนดี มาใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก ส่วนมหาวิทยาลัยที่ไม่จำกัดจำนวนรับ ให้เน้นโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสัมมาชีพมาเป็นเกณฑ์การพิจารณา

(๕) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพที่เข้มแข็ง เพื่อประกันคุณภาพบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกไปให้เป็นบัณฑิตที่มีความสามารถสูง มีคุณธรรมจริยธรรม และมีทักษะผู้ประกอบการ (Entrepreneur skill) สามารถสร้างงานหรือกิจการด้วยตนเอง

(๖) กำหนดพื้นที่ความรับผิดชอบและการกระจายตัวของสถาบันอุดมศึกษา โดยจำกัดไม่ให้ความซ้ำซ้อนในพื้นที่บริการ ในสาขาและหลักสูตรที่มีลักษณะหรือระดับการศึกษาเดียวกัน

(๗) ปรับปรุงระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้สภามหาวิทยาลัยและฝ่ายบริหารปฏิบัติตามระบบธรรมาภิบาลและบทบัญญัติ (Charter) แห่งการจัดตั้งและการดำเนินงานสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยเคร่งครัด

๘. ปรับปรุงระบบการผลิต การพัฒนาและการประเมินครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
 ในส่วนของ ระบบการผลิตครูที่มีคุณภาพ ให้ดำเนินการ ๔ ส่วน ดังนี้

(๑) ปรับระบบการผลิตครูใหม่ให้เป็นการผลิตในระบบจำกัดรับเพื่อเน้นการคัดเลือกคนเก่งเข้าเรียนครู

(๒) แยกสาขาการผลิตและการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเป็น ๔ กลุ่ม คือ ครูปฐมวัย ครูสายสามัญระดับประถมศึกษา ครูสายสามัญระดับมัธยมศึกษา และครูสายอาชีวศึกษา และกำหนดช่องทางการเข้าสู่วิชาชีพครูโดยใช้ระบบการประเมินสมรรถนะเพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะวิชาชีพที่ดีเข้ามาเป็นครูได้

(๓) ปรับปรุงกระบวนการผลิต โดยให้สถาบันผลิตครูพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของสถานศึกษาที่ใช้ครู และให้จัดกลุ่มสถาบันผลิตครูตามสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศเพื่อให้ครูที่สำเร็จการศึกษาไปสามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ลดการโยกย้าย และผลิตไม่เกินความต้องการของการใช้ครู รวมถึงจัดหลักสูตรที่อิงสมรรถนะ (Competency – Based) เป็นกลุ่มวิชา (Module) โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาชีพครูและมีสัดส่วนสมดุลระหว่างความรู้ภาควิชาการ และการฝึกทักษะวิชาชีพครูภาคปฏิบัติในสถานศึกษา

(๔) รัฐต้องอุดหนุนงบประมาณรายหัวในการผลิตครูให้เพียงพอที่คุณภาพมาตรฐาน เช่นเดียวกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น

ส่วน ระบบการประเมินวิทยฐานะครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้ดำเนินการ ๔ ส่วน คือ

(๑) ปรับปรุงระบบการประเมินวิทยฐานะและการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ ให้ผูกโยงกับการพัฒนาผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียนเชิงประจักษ์อย่างแท้จริง และมีระบบการประเมินเพื่อดำรงวิทยฐานะทุก ๓ ปี

(๒) ให้กำหนด "สมรรถนะครูระดับชาติ" เพื่อใช้เป็นแกนยึดโยงการออกแบบวิชาชีพครูทั้งระบบ ตั้งแต่หลักสูตรผลิตครูใหม่ การพัฒนาครูประจำการ การประเมินวิทยฐานะทางวิชาชีพ และส่งเสริมการพัฒนาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) ของครู ส่วนกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ให้กำหนด "สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา" ใหม่เพื่อใช้ออกแบบการเข้าสู่ตำแหน่งและการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทั้งระบบ

(๓) ให้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งและวาระการดำรงตำแหน่งใหม่ที่ไม่ใช้ระบบสอบแข่งขันด้านความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ให้ใช้เกณฑ์ Maturity ประสบการณ์บริหาร และการยอมรับจากกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองมาประกอบด้วย

(๔) ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรวิชาชีพครูคือ สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ครูสภา และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) ใหม่ ให้สามารถเป็นองค์กรที่ควบคุมดูแลวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง ปราศจากอิทธิพลของกลุ่มแสวงหาผลประโยชน์

๙. ปรับปรุงการทดสอบและประเมินผลการศึกษาทั้งระบบ โดยดำเนินการ ๓ ส่วน ดังนี้

- (๑) ลดกระบวนการทดสอบจากส่วนกลางลง ทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นที่สอบ มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านปัญญา (Cognitive) และอุปนิสัย (Non-cognitive) และใช้กระบวนการประเมินเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (Embedded formative assessment) เป็นวิธีการหลัก และให้วัดและประเมินผลผู้เรียนครบทุกมิติทั้งการเรียนรู้ ความถนัด และคุณลักษณะผู้เรียน
- (๒) จัดระบบทดสอบ วัดและประเมินเพื่อสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit bank) และระบบ การเทียบโอนเพื่อยกระดับคุณวุฒิการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้พลเมืองทุกคนสามารถเข้าศึกษา อบรม หรือเรียนรู้ตลอด ชีวิต และสามารถประเมินประสบการณ์และสะสมเป็นผลการเรียนไว้เพื่อใช้เทียบโอนหรือขอคุณวุฒิด้านการศึกษาได้ และ
- (๓) ปรับปรุงกระบวนการประเมินคุณภาพสถานศึกษาจากภายนอกใหม่ ให้นับการประกัน คุณภาพ (Quality Assurance) มากกว่าการประเมินเพื่อตัดสินคุณภาพ (Evaluation) ปรับปรุงเกณฑ์การประเมินให้ หลากหลาย สะท้อนถึงวัตถุประสงค์และคุณลักษณะเฉพาะของสถานศึกษา ปรับปรุงทัศนคติของหน่วยงานประเมินผล และสร้างระบบการอบรมพัฒนาผู้ประเมินที่มีมาตรฐาน เพื่อให้ผู้ประเมินเข้าใจถึงระบบการประเมิน เพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพ โดยมุ่งเน้นถึงผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก มีความสามารถในการประเมินผลเป็นสากล

๑๐. พัฒนาระบบธรรมาภิบาลและกลไกตรวจสอบการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยดำเนินการดังนี้

- (๑) เพิ่มอำนาจกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบเพื่อเพิ่ม อำนาจให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระดับสถานศึกษา (school-based management) อย่างแท้จริง รับผิดชอบในผลลัพธ์ร่วมกับสถานศึกษา ตรวจสอบถ่วงดุลกับภาครัฐ รวมถึงต้อง เปิดกว้างให้คนที่มีความรู้ความสามารถหรือมีศักยภาพในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษาได้ โดยไม่จำกัดพื้นที่อยู่แค่บุคลากรหรือผู้ปกครองในชุมชนเขตบริการของสถานศึกษาเท่านั้น
- (๒) กำหนดมาตรการทางการบริหารเพื่อให้สถานศึกษาทุกระดับรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ ผู้เรียน เช่น การโยกย้ายผู้บริหาร การประเมินสมรรถนะครู หรือการปรับเปลี่ยนกรรมการสถานศึกษา กรณีที่ผลลัพธ์ ผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมาย
- (๓) สร้างระบบและกลไกตรวจสอบในระดับอุดมศึกษา โดยให้ทุกมหาวิทยาลัยมีสมัชชา ธรรมาภิบาล เพื่อประกันความโปร่งใสในการบริหารของฝ่ายบริหาร และถ่วงดุลอำนาจของสภามหาวิทยาลัย รวมถึง สร้างความตระหนักและรับผิดชอบต่อสังคมและคุณภาพของบัณฑิต
- (๔) ให้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับผลทางการศึกษา เพื่อกำหนดช่องทางให้ผู้รับ ผลการศึกษาสามารถเรียกร้องให้สถานศึกษาแสดงความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ รวมถึงกำหนดบทลงโทษกรณี ที่สถานศึกษาขาดธรรมาภิบาล หรือมีการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑๑. จัดทำประมวลกฎหมายทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเป็นการประสาน กฎ ระเบียบ หรือกลไกที่ล้าสมัย ไม่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษา ให้มีการจัดทำประมวลกฎหมายการศึกษา โดยมีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการ ศึกษา รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา และการให้ประชาชน ชุมชน ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการบริหารการศึกษา

ข. ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา

๑๒. จัดระบบงบประมาณการศึกษาที่เน้นด้านอุปสงค์ กำหนดค่าใช้จ่ายต่อหัวตามภารกิจและกลุ่มเป้าหมายต่างๆ อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และลดความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากร โดยจัดสรรค่าใช้จ่ายรายหัวโดยตรงแก่ผู้รับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาชีวศึกษา และให้เพิ่มสัดส่วนค่าใช้จ่ายรายหัวสายอาชีวศึกษาให้มากกว่าสายสามัญเพื่อสะท้อนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาและจูงใจให้มีผู้เข้าเรียนมากขึ้น รวมถึงหาวิธีการเพื่อใช้มาตรการทางการเงินเพื่อกระตุ้นการพัฒนาคุณภาพของผลลัพธ์ในแต่ละสถานศึกษา

นอกจากนี้ มาตรการทางการคลังในระดับอุดมศึกษาจะต้องเพิ่มการสนับสนุนงบประมาณที่ส่งเสริมและสร้างความสามารถขั้นพื้นฐานด้านการวิจัย ให้นักวิชาการและสถาบันอุดมศึกษาสามารถพัฒนาสมรรถนะและศักยภาพด้านการวิจัย เตรียมความพร้อมที่จะแสวงหาหรือรองรับทุนอุดหนุนการวิจัยจากแหล่งทุนต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสร้างความรู้และนวัตกรรมนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง

๑๓. จัดสรรทุนการศึกษาในรูป “คูบองการศึกษา” โดยดำเนินการ ๒ ส่วนคือ

(๑) ปรับระบบการให้ทุนการศึกษาในรูปแบบกองทุนกู้ยืม มาใช้มาตรการสนับสนุนทุนการศึกษาในรูปคูบองการศึกษาที่ติดตามตัวกับกลุ่มเป้าหมายที่พลาดโอกาสการศึกษาในระบบหรือหลุดออกไปจากระบบก่อนจบการศึกษาทั้งจากภาคบังคับ อาชีวศึกษา หรืออุดมศึกษา หรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาแรงงานในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในระยะยาว

(๒) จัดระบบทุนการศึกษาในรูปคูบองการศึกษาเพื่อสนับสนุนกลุ่มนักเรียนที่จะเข้าเรียนสายอาชีวศึกษาโดยเฉพาะ เพื่อปรับสัดส่วนให้ผู้เรียนสายสามัญเป็นร้อยละ ๔๐ และสายอาชีวศึกษาเป็นร้อยละ ๖๐

๑๔. ใช้มาตรการลดหย่อนภาษีสนับสนุนการพัฒนาตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองทุกคน โดยจัดระบบให้ประชาชนที่อยู่ในวัยทำงานและเป็นผู้มีรายได้ สามารถนำรายจ่ายด้านการศึกษาอบรม เพื่อพัฒนาตนเองหรือครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับสัมมาชีพ หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตมาหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีได้

๑๕. ใช้มาตรการทางภาษีสนับสนุนผู้ประกอบการหรือองค์กรภาคเอกชนที่ร่วมจัดการศึกษา โดยจัดระบบและมาตรการทางภาษีสนับสนุนผู้ประกอบการ หรือองค์กรภาคเอกชนที่ร่วมพัฒนาการศึกษา หรือระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา หรือร่วมจัดการศึกษาแบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษา เพื่อและจูงใจภาคเอกชนและภาคประชาสังคมให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น

๑๖. จัดตั้งกองทุนสมทบ (matching funds) แก่ท้องถิ่นหรือภาคประชาสังคมที่ร่วมจัดการศึกษา โดยจัดตั้งกองทุนสมทบแก่ท้องถิ่นหรือภาคประชาสังคมที่มีเจตจำนงในการจัด หรือพัฒนาการศึกษา หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่คนในท้องถิ่นของตน เพื่อเป็นการจูงใจและส่งเสริมให้เกิด “ผู้จัดการศึกษา” ในพื้นที่มากขึ้น บนฐานการใช้ทรัพยากรและทุนวัฒนธรรมของท้องถิ่นในการจัดการศึกษา รวมไปถึงการสนับสนุนจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อสร้างความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

ค. ปฏิรูประบบการเรียนรู้

๑๗. **จัดให้มีระบบการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาสำหรับเยาวชน** โดยปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาใหม่ ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และมีความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย เพื่อลดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และปัญหาการตั้งท้องของแม่วัยรุ่น

๑๘. **ปรับปรุงระบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแตอยู่ในครรภ์มารดา** โดยจัดโปรแกรมการพัฒนาพ่อแม่่มือใหม่ โดยจัดโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับพ่อแม่ที่กำลังจะมีลูกคนแรก ให้เข้ารับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ในวัยแรกเกิดก่อนเข้าเรียน และจัดให้มีโภชนาการที่เพียงพอสำหรับเด็ก จัดให้มีการออกกำลังกาย ฝึกให้เด็กมีพัฒนาการที่ถูกต้องทั้งโครงสร้างร่างกาย กล้ามเนื้อ บุคลิกภาพ อารมณ์ จิตใจ เพื่อให้มีบุคลิกภาพและอนามัยที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะพัฒนาทักษะการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพในช่วงวัยต่อ ๆ ไป

๑๙. **จัดให้มีการเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวในการเลี้ยงดูเด็กสำหรับพ่อแม่** โดยจัดโปรแกรมการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ บริบท และการประกอบอาชีพของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีลูกหรือดูแลเด็กในวัยเรียน โดยการจัดให้พ่อแม่ต้องเข้ารับการพัฒนาเพื่อให้มีความเข้าใจในวิธีการเรียนรู้ และสร้างทักษะการส่งเสริมการเรียนรู้ของลูกที่อยู่ในวัยเรียน

๒๐. **พัฒนาระบบการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการคิด และลงมือปฏิบัติจริงในทุกระดับ**
โดยดำเนินการ ดังนี้

(๑) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาทุกระดับให้เป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เน้นกระบวนการคิด การใช้เหตุผล และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อสร้างคนไทยรุ่นใหม่ที่อยู่ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและมีความสามารถเชิงการแข่งขัน

(๒) **การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งปัญญา** โดยส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และสื่อสาธารณะด้านการศึกษา ส่งเสริมการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควบคู่กับการศึกษาด้าน ศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา และการพลเมืองศึกษา เพื่อบ่มเพาะจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้กับสังคมไทย

๒๑. **จัดให้มีระบบการเรียนรู้ความเป็นพลเมือง สร้างสังคมอุดมปัญญาที่อยู่บนฐานศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงาม** โดยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ และการรณรงค์ผ่านสื่อมวลชนเพื่อสร้างสังคมที่พลเมืองตระหนักในหน้าที่ตนเอง และรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรม ยกย่องคนดี รังเกียจความไม่ซื่อตรง โดยไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพล และความไม่ถูกต้อง

๒๒. **จัดให้มีระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพ** โดยจัดระบบการส่งเสริมการเรียนรู้ และระบบการทดสอบฝีมือแรงงานเพื่อรับรองคุณวุฒิวิชาชีพของประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานให้มีช่องทางและได้รับโอกาสในการพัฒนาฝีมือการทำงาน และสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ในการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต เพื่อสร้างสมรรถนะการแข่งขัน และเพิ่มผลตอบแทนจากการทำงาน

๒๓. **จัดให้มีระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ** โดยการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อดูแลสุขภาพ รู้หลักโภชนาการ หลักการออกกำลังกาย หลักการฝึกความมั่นคงของจิตใจ มีความรู้ความเข้าใจวิธีป้องกันการเจ็บป่วยอันเกิดจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลภาวะ และการเสื่อมโทรมทางร่างกายตามอายุ เพื่อให้ผู้สูงวัยดูแลตนเองได้ และไม่เป็นภาระของสังคมมากเกินไป

๒๔. ส่งเสริมการศึกษาที่สอดคล้องพหุวัฒนธรรมของชุมชน ท้องถิ่นและองค์กรที่ใกล้ชิด

กลุ่มเป้าหมาย โดยดำเนินการออก กฎกระทรวงหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง และมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้องค์กรชุมชนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ ครอบครัวยุทธศาสตร์สถาบันทางสังคมอื่น ซึ่งเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกลุ่มเป้าหมาย สามารถจัดการศึกษาเพื่อสัมมาชีพ หรือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายวัยทำงานและผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างเชิงพหุวัฒนธรรม รวมทั้งส่งเสริมพหุวัฒนธรรมศึกษา (Multicultural Education) ในสถานศึกษาทุกระดับเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข โดยดำเนินการให้เจตนาธรรมของมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

๒๕. สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ วิจัย และใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อการเรียนรู้ โดยดำเนินการ ๒

ส่วน คือ

(๑) รัฐเร่งรัดดำเนินการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อบังคับใช้ หมวด ๙ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ทั้งจัดสรรคลื่นความถี่ และโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมเพื่อการศึกษาตามมาตรา ๖๓ การผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำราตามมาตรา ๖๔ การพัฒนากำลังคนด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาตามมาตรา ๖๕ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาตามมาตรา ๖๗ การระดมทุนและจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามมาตรา ๖๘ และการจัดให้มีหน่วยงานกลางตามมาตรา ๖๙ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) จัดให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านการวิจัยที่มีความเป็นอิสระทางวิชาการและการบริหารจัดการ เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยวิจัยระบบการศึกษา ติดตามและประเมินผลนโยบายทางการศึกษา ทิศทางการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาองค์ความรู้ในประเด็นการศึกษาที่เป็นโจทย์ท้าทายใหม่ในอนาคต

๒๖. จัดการเรียนรู้สำหรับเด็กด้อยโอกาสและเด็กกลุ่มเสี่ยง ทั้งในและนอกระบบ โดยการสร้าง

ช่องทางและโอกาสที่เหมาะสมให้เด็กได้รับการเรียนรู้ หรือการพัฒนาที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง โดยเชื่อมโยงกับระบบการให้ทุนการศึกษาในรูปคู่มือการศึกษาที่ติดตามตัวกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มด้อยโอกาสทางการศึกษาและเด็กกลุ่มเสี่ยง เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตและสร้างสัมมาชีพให้ตนเองได้

๓.๑.๒ โครงสร้างและกลไกการปฏิรูปในระยะยาว

เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาสามารถดำเนินไปได้ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ทั้งหมด จำเป็นที่จะต้องกำหนดโครงสร้างใหม่และจัดวางกลไกการปฏิรูปดังต่อไปนี้

๑. กำหนดโครงสร้างที่เป็นกลไกขับเคลื่อนระยะยาวไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยจัดให้มีองค์กรเพื่อทำหน้าที่ปฏิรูปการศึกษา ดังนี้

๑.๑ คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ เพื่อองค์กรคณะบุคคลที่มีความเป็นอิสระจากการเมือง ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามนุษย์ตั้งแต่ในครรภ์มารดาจนตลอดชีวิต และมีอำนาจในการเห็นชอบงบประมาณ นำเสนอกฎหมายและจัดตั้งกลไกที่จำเป็นติดตามประเมินผล และกลั่นกรองการแต่งตั้งโยกย้ายผู้บริหารตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง ขึ้นไปของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเลขานุการ

๑.๒ สถาบันวิจัยระบบการศึกษาและพัฒนามนุษย์ หน้าที่เป็นหน่วยวิจัย จัดการองค์ความรู้สังเคราะห์ความรู้ใหม่ ทบทวนประสบการณ์ รวมถึงพัฒนานวัตกรรมเพื่อการปฏิรูปและวางระบบการศึกษาของประเทศที่ใช้หลักวิชาการและพลังทางปัญญาเป็นฐาน

๑.๓ สมัชชาเครือข่ายการศึกษา และคณะกรรมการการศึกษา (ในระดับท้องถิ่น) ทำหน้าที่เป็นหน่วยเชื่อมโยงพลังภาคประชาชน โดยการรับฟังเสียงสะท้อนจากประชาชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการศึกษา ได้แก่ นายจ้าง หน่วยงานราชการที่ใช้ผู้สำเร็จการศึกษา สร้างการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายในภาคประชาสังคม รวมถึงสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา

๑.๔ หน่วยงานอิสระบริหารการเงินการคลังและทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อรับผิดชอบระบบการจัดงบประมาณการศึกษาแบบใหม่ที่เน้นอุปสงค์ และหน่วยงานบริหารสารสนเทศและสถิติทางการศึกษา เพื่อใช้วางแผนและจัดสรรงบประมาณ

๒. สร้างกลไกการปฏิรูปการศึกษาในระยะยาว โดยการตราพระราชบัญญัติใหม่ ๓ ฉบับคือ

(๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ พ.ศ. โดยต้องกำหนดสาระหลักเพื่อรองรับกระบวนการปฏิรูปการศึกษาให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและป้องกันการแทรกแซงจากกลุ่มใด ๆ และจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติที่มีความเป็นอิสระ รวมถึงวางกลไกเพื่อกำกับดูแลการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ ในระยะยาวอย่างน้อย ๑๐ ปี

(๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารการเงินการคลังเพื่อการศึกษาตามหลักอุปสงค์ พ.ศ. เพื่อการจัดสรรงบประมาณการศึกษาโดยเน้นด้านอุปสงค์เป็นหลัก

(๓) พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของผู้รับการศึกษาและธรรมาภิบาล พ.ศ. เพื่อสร้างระบบการรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของผู้จัดการศึกษาในทุกระดับและประเภท/หรือเป็นส่วนหนึ่งของ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค

๓. การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และการแก้ไขกฎหมายที่ตราไว้ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ พ.ร.บ. สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การแก้ไขให้เป็นไปเพื่อให้องค์กรหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุผล

๓.๒ มาตรการเร่งด่วนเพื่อการฟื้นฟูคุณภาพการศึกษา

นอกจากยุทธศาสตร์การปฏิรูปเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาและพัฒนามนุษย์ในระยะยาวแล้ว คณะกรรมการฯ ยังพิจารณาเห็นว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการฟื้นฟูคุณภาพการศึกษาอย่างเร่งด่วนในหลายประเด็น โดยไม่ต้องรอรอบกระบวนการปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ทั้งหมดที่กำหนดไว้ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้ทันที ดังต่อไปนี้

(๑) ให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา ลดการสั่งการในการจัดกิจกรรมหรือการเพิ่มภาระอื่น ๆ ของครู เช่น งานธุรการ กิจกรรมการประกวดแข่งขัน การรณรงค์ การร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ การปฏิบัติงานตามโครงการพิเศษของต้นสังกัด การสำรวจข้อมูล การจัดทำรายงาน การเตรียมการประเมินทั้งการประเมินเพื่อการแข่งขันกันตามนโยบาย หรือการประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นต้น โดยให้สัดส่วนเวลาที่ครูสอนในห้องเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญอย่างน้อยร้อยละ ๙๐ รวมทั้งให้มีนโยบายเน้นการพัฒนาครูบนงานประจำ ให้ครูมีเวลาทั้งการเตรียมการสอนและจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และใช้ระบบการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามสภาพจริง (Embedded formative assessment) รวมทั้งให้สถานศึกษาจัดเวลาและสร้างระบบการประชุมทบทวน (After Action Review: AAR) การเรียนการสอนทุกสัปดาห์ โดยผู้อำนวยการสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้นำและพี่เลี้ยงทางวิชาการ ให้คำแนะนำช่วยเหลือด้านเทคนิควิธีการเรียนการสอนแก่ครูและการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมผู้เรียนที่ถูกต้องและทันที่

(๒) ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เร่งรัดการดำเนินการตามประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับลดเนื้อหา และบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา และความต้องการของชุมชนให้ทันใช้ในปีการศึกษา ๒๕๕๘

(๓) ให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาปรับแก้หลักเกณฑ์และวิธีการบรรจุแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ โดยให้พิจารณาจากประสบการณ์บริหาร และยกเลิกหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินวิทยฐานะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาที่เน้นรางวัลและผลงานจากการประกวดแข่งขัน (ว๑๓/๒๕๕๖) รวมถึงหลักเกณฑ์และวิธีการที่เน้นการส่งรายงานทางวิชาการ (ว๑๗/๒๕๕๒) ที่ไม่เหมาะสมโดยทันที และให้พัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการเข้าสู่วิทยฐานะของครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใหม่ที่มุ่งผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน โดยให้เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๘ เป็นต้นไป

(๔) ให้กระทรวงศึกษาธิการ ปรับสัดส่วนสมดุลงบประมาณระหว่างหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาใหม่ โดยจัดสรรให้สถานศึกษาในสัดส่วนที่มากกว่า ทั้งนี้ ให้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรใหม่โดยให้งบประมาณไปถึงตัวผู้เรียนมากที่สุด และให้สถานศึกษาสามารถใช้งบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรสนับสนุนได้ โดยให้เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ เป็นต้นไป

(๕) ให้กระทรวงศึกษาธิการ ปรับแก้ระเบียบ กฎกระทรวง และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการบรรจุแต่งตั้งและโยกย้ายข้าราชการครูที่แก้ปัญหาโดยอย่างทันถ่วงที โดยกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่และให้สถานศึกษาให้มีอำนาจในการร่วมพิจารณาด้วย โดยให้เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ เป็นต้นไป

(๖) ให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณายุบเลิกหน่วยงานภายในของหน่วยงานในสังกัดที่ไม่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย เพื่อเป็นการปรับสัดส่วนงบประมาณด้านการจัดการในส่วนกลางและกระจายลงสู่สถานศึกษาแทน โดยให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ ๒๕๕๘

(๗) ให้ลดกระบวนการทดสอบจากส่วนกลางลง ดังนี้

- ให้สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงกระบวนการสอบ O-Net ใหม่ โดยให้พิจารณาลดกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นที่สอบลง โดยให้สอบเฉพาะสาระการเรียนรู้ที่เป็นสมรรถนะหลักของนักเรียนทุกคนเท่านั้น ส่วนสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดตามความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียน บริบท พื้นที่ และชุมชนให้ยกเลิกการสอบไป ทั้งนี้ เพื่อลดความกดดันในการจัดการเรียนการสอนของครู และส่งเสริมการบูรณาการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนในทุกมิติมากขึ้น รวมถึงให้สอบเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ตามหลักการของการจัดการศึกษาภาคบังคับ (Compulsory education) เท่านั้น

- ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเลิกการสอบ NT และการสอบ LAS ในระดับชั้นประถมศึกษาทั้งหมด และให้สอบระดับมัธยมศึกษาได้เฉพาะสาระการเรียนรู้หลักเท่านั้น และมุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนให้เด็กมีความสามารถพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ และใช้การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

- กระบวนการสอบจากส่วนกลาง และการใช้ผลการสอบมีความสำคัญและส่งผล กระทบต่อกระบวนการจัดการศึกษาในภาพรวม ดังนั้น ให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาถึงการนำผลการสอบไปใช้เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเท่านั้น โดยให้ยกเลิกการใช้ผลสอบจากส่วนกลางไปใช้เพื่อการต่าง ๆ ที่ไม่ตรงกับเจตนารมณ์ในการพัฒนาผู้เรียน เช่น ไม่ควรนำผลการสอบไปใช้เพื่อการประเมินคุณภาพสถานศึกษาหรือครูเพื่อรับรางวัล ให้ความดีความชอบ หรือเลื่อนวิทยฐานะ เป็นต้น รวมถึงไม่ควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารทุกระดับและครูด้วยมาตรการแบบให้รางวัลเป็น "เครื่องล่อ" ที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องเบี่ยงเบนเจตนารมณ์ไปจากเป้าหมายการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยแท้จริง

(๘) ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ปรับปรุงเกณฑ์การประเมินให้หลากหลาย สะท้อนถึงวัตถุประสงค์และคุณลักษณะเฉพาะของสถานศึกษา และเน้นกระบวนการที่ต้นและบทบาทของสมศ. ในหน้าที่รับรองมาตรฐานคุณภาพ ปรับปรุงระบบการอบรมสำหรับผู้ประเมิน เพื่อให้ผู้ประเมินเข้าใจถึงระบบการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพ โดยมุ่งเน้นถึงผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก ส่วนมาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประกันคุณภาพภายใน ให้ผู้ประเมินเข้าใจวิธีคิดและสอบทานถึงผลจากการทำกิจกรรมการประกันคุณภาพภายในเท่านั้น โดยควรเลื่อนการประเมินรอบ ๔ ของ สมศ. ไปก่อนจนกว่า สมศ. จะดำเนินการปรับปรุงกระบวนการ ซึ่งกรรมการบริหารของสมศ. มีอำนาจในการดำเนินการโดยไม่ต้องแก้กฎหมาย

(๙) ในปีการศึกษา ๒๕๕๘ เป็นต้นไป ให้กระทรวงศึกษาธิการเริ่มต้นมาตรการลดขนาดสถานศึกษาและขนาดห้องเรียนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ และกระจายงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนและทรัพยากรไปสู่สถานศึกษาขนาดกลาง และใช้การบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรในรูปแบบ "กลุ่มโรงเรียน" สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพสถานศึกษา

ส่วนที่ ๓ แผนการปฏิรูปเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Blueprint for change)

๑. การปฏิรูประบบการจัดการศึกษา

รายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	๑. การปฏิรูประบบการจัดการศึกษา
๑. ประเด็นปัญหา	<p>การจัดการศึกษาโดยรัฐที่ผ่านมา ขาดความยืดหยุ่น หลากหลาย และไม่ตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ของพลเมืองทั่วทั้งประเทศ จำกัดเฉพาะอยู่ในกลุ่มประชากรวัยเรียนในระบบการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ขาดการพัฒนา นโยบายการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและสังคมอย่างต่อเนื่อง การกำหนดมาตรฐานเป็นแบบเดียวใช้กับทุกหน่วยจัดการศึกษาทั่วประเทศ ขาดระบบการติดตามประเมินผลและคุ้มครองประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนและสังคม การกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาหรือหน่วยจัดการศึกษาไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง มีการแสวงหาผลประโยชน์จากกลุ่มต่าง ๆ ทั้งหมดนี้แสดงถึงระบบการจัดการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศในที่สุด</p>
๒) วัตถุประสงค์	<p>(๑) เพื่อจัดโครงสร้างการจัดการศึกษาใหม่ เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) และให้สายบังคับบัญชาสั้นลง</p> <p>(๒) เพื่อกำหนดกลไกดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ในระยะยาวให้เกิดความต่อเนื่องทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ</p> <p>(๓) เพื่อจัดวางกลไกเชิงระบบเพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายที่มีเหตุผลเชิงวิชาการรองรับ การพัฒนาสมัชชาเครือข่ายภาคพลเมืองเพื่อการมีส่วนร่วม รวมถึงการวางระบบการตรวจสอบ และระบบธรรมาภิบาลในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท</p>
๓) ประเด็นการปฏิรูป	<p>(๑) จัดโครงสร้าง ระบบจัดการ และกำหนดกลไกการศึกษาใหม่ที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาหรือหน่วยจัดการศึกษา</p> <p>(๒) การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการในระดับสถานศึกษา</p> <p>(๓) การปรับปรุงระบบจัดการการศึกษาที่อยู่ในระบบทุกระดับ ตั้งแต่การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา รวมถึงระบบการทดสอบและประเมินการศึกษาทุกระดับ</p> <p>(๔) ปรับปรุงระบบการผลิต การพัฒนาและประเมินครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>(๕) จัดให้มีระบบธรรมาภิบาล และกลไกตรวจสอบการจัดการศึกษาทุกระดับ</p> <p>(๖) การจัดทำประมวลกฎหมายการศึกษาทั้งระบบ</p>
๔) กรอบความคิดรวบยอด	<p>ปรับปรุงโครงสร้างการจัดการศึกษาระดับชาติ ระดับพื้นที่ และระดับท้องถิ่น โดยแยกบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายกำหนดนโยบาย (Regulator) และ ฝ่ายปฏิบัติ (Operator) ออกจากกันให้ชัดเจน ดังนี้</p>

รายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	๑. การปฏิรูประบบการจัดการศึกษา
	<p>(๑) ฝ่ายกำหนดนโยบาย ต้องมีความอิสระ กำหนดนโยบายจากฐานวิชาการ สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบ และจัดให้มีหน่วยงานอิสระที่ทำหน้าที่สถาบันวิจัยระบบการศึกษาและพัฒนามนุษย์ ทำการศึกษา ค้นคว้า เสนอแนะเชิงวิชาการประเมินผลกระทบเชิงนโยบายทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง และค้นหาแนวทางสำหรับตอบโจทย์การศึกษาที่ท้าทายในอนาคต การจัดให้มีหน่วยบริหาร การเงินการคลังและทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อรับผิดชอบระบบการจัดงบประมาณ การศึกษาแบบใหม่ที่เน้นอุปสงค์ หน่วยบริหารสารสนเทศและสถิติทางการศึกษา รวมถึง มีการพัฒนาคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด และ สมัชชาการศึกษาจังหวัด เพื่อสร้าง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและตรวจสอบถ่วงดุลกับภาครัฐ</p> <p>(๒) ฝ่ายปฏิบัติ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มี การจัดการศึกษา ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรท้องถิ่น องค์กรชุมชน ฯลฯ มีหน้าที่จัดให้มีการศึกษา หรือจัดการศึกษา ซึ่งมีความคล่องตัว ยืดหยุ่น และหลากหลาย ในการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของพลเมือง แต่มีเอกภาพตามนโยบายการศึกษา และพัฒนามนุษย์แห่งชาติ รวมถึง เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติ พัฒนาให้มีระบบธรรมาภิบาลและกลไกตรวจสอบการจัดการศึกษา ทุกระดับ โดยสร้างระบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและร่วมรับผิดชอบจาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และภาคประชาสังคมในรูปแบบกรรมการสถานศึกษา และ สมัชชา การศึกษาจังหวัด</p>
๕) ขอบเขตงาน ปฏิรูป	<p>(๑) ปรับปรุงโครงสร้างการจัดการศึกษาระดับชาติ ระดับพื้นที่ และระดับท้องถิ่น โดยแยกบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ ฝ่ายกำหนดนโยบาย (Regulator) และ ฝ่ายปฏิบัติ (Operator) ออกจากกันให้ชัดเจน</p> <p>(๒) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการในระดับสถานศึกษา โดยมอบอำนาจและความรับผิดชอบไปยังสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการการเงินและทรัพยากร การบริหารงานบุคคล และวิชาการได้อย่างอิสระ ลดขนาดสถานศึกษาและห้องเรียน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ และบริหารจัดการปัญหาสถานศึกษาขนาดเล็ก</p> <p>(๓) ปรับระบบการคัดเลือกครู โดยพยายามลดขนาดจำนวนครูและบุคลากรทาง การศึกษาที่อยู่ในระบบราชการ จัดทำแผนจัดสรรอัตราบรรจุเป็นพนักงานราชการ ทดแทนอัตราเกษียณในสถานศึกษาที่ตั้งในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล เพื่อลดการวิ่งเต้น โยกย้าย และตรึงอัตราข้าราชการครูไว้ในสถานศึกษาที่อยู่เขตชนบท</p> <p>(๔) พัฒนาระบบธรรมาภิบาลและกลไกตรวจสอบการจัดการศึกษาทุกระดับ การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยรองรับการติดตามตรวจสอบการใช้ ทรัพยากรทางการศึกษาและการจัดการศึกษา และต้องมีการรายงานต่อสาธารณชน อย่างต่อเนื่อง</p> <p>(๕) จัดทำประมวลกฎหมายทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเป็น การสะสางกฎ ระเบียบ หรือกลไกที่ล้าสมัย ไม่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษา</p> <p>(๖) การเตรียมความพร้อมภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเอกชน ในการเข้ามาร่วมจัดการศึกษา และการเตรียมความพร้อมสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้มีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการการศึกษา</p>

รายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	๑. การปฏิรูประบบการจัดการศึกษา
๖) เครือข่ายพันธมิตร	กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ที่มีการจัดการศึกษา องค์กรท้องถิ่น องค์กรชุมชน สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เครือข่ายสมาชิกภาคพลเมืองในจังหวัดต่าง ๆ
๗) ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์	<p>(๑) สามารถรื้อกฎหมายปฏิรูปการศึกษาและกฎหมายจัดตั้งกลไกที่จำเป็นต่อกระบวนการปฏิรูปการศึกษา รวมถึงการแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ</p> <p>(๒) สามารถเตรียมความพร้อมและดำเนินการกระจายอำนาจลงสู่หน่วยจัดการศึกษาผ่านกลไกระดับพื้นที่ ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ</p> <p>(๓) การมีมาตรการแก้ไข กฎ ระเบียบที่เป็นอุปสรรคเพื่อให้สถานศึกษาที่มีความพร้อมมีความเป็นนิติบุคคลโดยสมบูรณ์อย่างน้อย ๕,๐๐๐ แห่งภายในสามปี</p> <p>(๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบหรือรับโอนเพื่อดูแลสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีเด็กนักเรียนต่ำกว่า ๖๐ คนจำนวนประมาณ ๗,๐๐๐ แห่งภายในเวลา ๕ ปี</p> <p>(๕) ลดขนาดจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในระบบราชการลงในสัดส่วนร้อยละ ๔๐ ภายในระยะเวลา ๑๐ ปี</p>
๘) ผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างต่อประเทศไทย	<p>(๑) การศึกษามีคุณภาพตอบสนองความต้องการจริงของผู้เรียนและสังคมตามบริบทของพื้นที่และความเปลี่ยนแปลงของสังคม การศึกษาถูกกระจายอำนาจการตัดสินใจสู่ภาคส่วนต่างๆที่มีความตระหนักและมีความพร้อมในการเข้ามาร่วมจัด สนับสนุนและตรวจสอบการจัดการศึกษาในพื้นที่ของตน การศึกษาขจัดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันจากการกระจายอำนาจและเครือข่ายตรวจสอบภาคประชาชน</p> <p>(๒) พลเมืองไทยทุกคนได้รับประโยชน์จากระบบจัดการการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองและสัมมาชีพ</p>

๒. การปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา (ด้านอุปสงค์)

รายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	๒. การปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา (ด้านอุปสงค์)
๑) ประเด็นปัญหา	ประเทศไทยลงทุนเพื่อการศึกษาสูงเป็นลำดับ ๒ ของโลก แต่ผลสัมฤทธิ์ต่ำ การจัดงบประมาณปัจจุบัน เป็นการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นอุปทาน รวมศูนย์ไว้ที่ส่วนกลาง เมื่อจัดสรรไปยังหน่วยปฏิบัติจะเกิดความล่าช้า ไม่เพียงพอ และไม่ตรงความต้องการในการบริหารจัดการของสถานศึกษา หน่วยปฏิบัติ คือ สถานศึกษาหรือผู้จัดการศึกษาไม่สามารถบริหารจัดการการเงิน และการสรรหาบุคลากรเพื่อแก้ปัญหาของตัวเอง ด้วยข้อจำกัดของระเบียบการใช้งบประมาณ แม้จะมีการจัดเงินอุดหนุนรายหัว แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ส่งผลให้เกิดปัญหาสถานศึกษาผิดรูป ในขณะที่สถานศึกษาขนาดเล็กยังมีจำนวนผู้เรียนน้อยลง เพราะเงินอุดหนุนรายหัวที่มีจำกัดจนไม่สามารถบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพได้ ขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่ รับผู้เรียน

รายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	๒. การปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา (ด้านอุปสงค์)
	<p>จำนวนมาก ทำให้จำนวนผู้เรียนต่อห้องมากเกินไปส่งผลต่อคุณภาพที่ลดลงทั้งระบบ ซึ่งระบบการจัดสรรงบประมาณแบบอุปทานนั้น นอกจากเพิ่มภาระการเบิกจ่ายที่ซับซ้อนแล้ว ยังเป็นช่องทางของการทุจริตและแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มคนต่าง ๆ เพราะขาดกลไกตรวจสอบ ติดตามประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับการศึกษาโดยตรงด้วยแล้ว จึงทำให้การลงทุนเพื่อการศึกษาของรัฐขาดประสิทธิผลและสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ขาดความรับผิดชอบในทุกระดับ</p>
๒) วัตถุประสงค์	<p>(๑) เพื่อปฏิรูประบบงบประมาณด้านการศึกษาของประเทศโดยวิธีการจัดสัดส่วนงบประมาณด้านอุปสงค์ตรงสู่ผู้เรียนให้เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามสภาพและความเป็นจริงของผู้เรียน</p> <p>(๒) เพื่อสนับสนุนสถานศึกษาให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการการเงินและทรัพยากรเพื่อการบริหารงานบุคคล และวิชาการด้วยตนเอง และรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ เพื่อสร้างคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จริง</p> <p>(๓) เพื่อจัดระบบหรือมาตรการทางภาษีและกลไกที่จะสนับสนุนให้เกิดการระดมทุนและทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากภาคเอกชนและประชาสังคม</p>
๓) ประเด็นการปฏิรูป	<p>(๑) กำหนดรายจ่ายต่อหัวตามภารกิจและกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง</p> <p>(๒) ลดความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา</p> <p>(๓) ใช้มาตรการทางการเงินกระตุ้นการพัฒนาคุณภาพของผลลัพธ์ในแต่ละสถานศึกษา</p> <p>(๔) ระดมทุนและทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนผู้เรียนทั้งที่อยู่ในระบบและที่หลุดจากระบบ ซึ่งมีความเสียเปรียบทางเศรษฐกิจ ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาทักษะอาชีพ</p>
๔) กรอบความคิดรวบยอด	<p>ใช้มาตรการทางการคลังเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา โดยกำหนดรายจ่ายทางการศึกษาที่เน้นอุปสงค์ และจัดระบบการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียนหรือผู้รับประโยชน์ทางการศึกษา (<i>Demand-side education financing</i>) เพื่อเป็นแรงจูงใจและเป็นเงื่อนไขสนับสนุนการปฏิรูประบบจัดการการศึกษาที่ต้องการลดอำนาจฝ่ายจัดการศึกษา (<i>Supply-side</i>) นอกจากนี้ยังจะมีการใช้มาตรการทางภาษีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองทุกคน และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อและระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา</p>
๕) ขอบเขตงานปฏิรูป	<p>(๑) จัดระบบงบประมาณการศึกษาที่เน้นด้านอุปสงค์ จัดสรรค่าใช้จ่ายรายหัวโดยตรงแก่ผู้รับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาชีวศึกษา และให้เพิ่มสัดส่วนค่าใช้จ่ายรายหัวสายอาชีวศึกษาให้มากกว่าสายสามัญเพื่อจูงใจให้มีผู้เข้าเรียนมากขึ้น</p> <p>(๒) จัดสรรทุนการศึกษาในรูปแบบ “คู่มือการศึกษา” ที่ติดตามตัวกับกลุ่มเป้าหมายที่พลาดโอกาสการศึกษาในระบบหรือหลุดออกไปจากระบบและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และสนับสนุนกลุ่มนักเรียนที่จะเข้าเรียนสายอาชีวศึกษาโดยเฉพาะ</p> <p>(๓) ใช้มาตรการลดหย่อนภาษีสนับสนุนการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองทุกคน</p>

รายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	๒. การปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา (ด้านอุปสงค์)
	<p>(๔) ใช้มาตรการทางภาษีสนับสนุนผู้ประกอบการหรือองค์กรภาคเอกชนที่ร่วมจัดการศึกษา</p> <p>(๕) จัดตั้งกองทุนสมทบ (matching funds) แก่ท้องถิ่นหรือภาคประชาสังคมที่ร่วมจัดการศึกษา</p> <p>(๖) การวิจัยพื้นฐานเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการคลังเพื่อการศึกษา และการวิจัยประยุกต์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์</p>
๖) เครือข่ายพันธมิตร	กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานงบประมาณ TDRi สสส. สสค. สกว. หอการค้า สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ภาคประชาสังคม และสื่อมวลชน
๗) ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์	<p>(๑) สามารถกระจายงบประมาณการศึกษาไปสู่ผู้เรียนในสัดส่วนที่มากกว่าปัจจุบัน</p> <p>(๒) ผู้รับสิทธิคือ พลเมืองทุกคนสามารถเข้าถึงการรับการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยขึ้นพื้นฐาน และการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสัมมาชีพ</p> <p>(๓) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากภาคส่วนต่างๆ เพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ</p> <p>(๔) มีผู้จัดการศึกษาที่มีคุณภาพเพิ่มจำนวนขึ้น</p>
๘) ผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างต่อประเทศไทย	<p>(๑) ระบบการศึกษามีความเท่าเทียมมากขึ้น มีระบบข้อมูลและการจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาสระดับพื้นที่ ทั้งงบประมาณด้านการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสัมมาชีพของพลเมืองทุกคนไม่จำกัดเฉพาะประชากรวัยเรียนในระบบสถานศึกษาเท่านั้น</p> <p>(๒) คุณภาพการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน และผลลัพธ์ทางการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ</p>

๓. การปฏิรูประบบการเรียนรู้

รายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	๓. การปฏิรูประบบการเรียนรู้
๑.ประเด็นปัญหา	<p>การปฏิรูปการศึกษาในระบบไม่เป็นการเพียงพอในการสร้างสังคมไทยให้ก้าวหน้าเท่าเทียมกับนานาชาติได้ เนื่องจากประชากรทั้งประเทศมีความเคยชินกับการศึกษาแบบเดิมที่ยึดติดกับเนื้อหาวิชาการเพื่อการแข่งขันกันเรียนต่อ มากกว่าการค้นคิดสร้างความรู้ความเข้าใจที่นำไปใช้ได้ในชีวิตจริงและการประกอบอาชีพ การศึกษาในระบบแบบเดิมยังไม่เน้นย้ำการเรียนรู้ที่สร้างกระบวนการคิดและการใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้มากพอ จึงไม่เอื้อต่อการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมอุดมปัญญาที่สามารถอยู่ร่วมกันบนความถูกต้องมีเหตุผล เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาคั้งใหญ่ครั้งนี้จึงจำเป็นต้องวางเป้าหมายที่ครอบคลุมการพัฒนาพลเมืองทั่วทั้งประเทศทุกช่วงวัย ตั้งแต่ในครรภ์มารดาจนถึงผู้สูงอายุรวมถึงแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยและทำงานอยู่บนแผ่นดินไทย เพื่อแก้ปัญหาที่สะสมมาดังกล่าวกว่าจะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประเทศติดกับดักการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) ต่อไปอีกยาวนาน หากไม่เริ่มต้นที่ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยทั้งปวง</p>

รายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	๓. การปฏิรูประบบการเรียนรู้
๒) วัตถุประสงค์	<p>(๑) เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดชีวิตของพลเมืองทุกคน เน้นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิด การใช้เหตุผล และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างคนไทยเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกัลยาณมิตร เป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learners) เป็นบุคคลที่มีสำนึกต่อการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม (Engaged Contributor) และเป็นผู้มีขีดความสามารถหรือสมรรถนะในการสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคม (Technological and Social Innovator)</p> <p>(๒) เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและเป็นระบบการเรียนรู้ที่อยู่บนฐานความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา การพัฒนาเด็กปฐมวัย การพัฒนาเด็กและเยาวชนรวมถึงกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรืออยู่ในภาวะยากลำบาก การเรียนรู้สำหรับแรงงานเพื่อการพัฒนาสัมมาชีพในทุกชุมชนท้องถิ่น การสร้างความรู้จากงานวิจัยเพื่อเพิ่มสมรรถนะคนทุกช่วงวัย ตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้ทางเลือกประเภทอื่น ๆ ที่จะสามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตจริงและการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายนี้ได้</p>
๓) ประเด็นการปฏิรูป	<p>(๑) ปรับปรุงระบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาจนถึงก่อนเข้าเรียน ประถมศึกษา รวมถึงการลดจำนวนเด็กในภาวะเสี่ยง เช่น เด็กที่เกิดจากแม่วัยรุ่น ท้องไม่พร้อม</p> <p>(๒) พัฒนาระบบการเรียนรู้ทุกระดับที่เน้นกระบวนการคิด การใช้เหตุผลและการลงมือปฏิบัติจริง</p> <p>(๓) พัฒนาระบบการเรียนรู้สำหรับแรงงานทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ</p> <p>(๔) พัฒนาระบบการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุทั้งนิตินคุณภาพชีวิตและการเป็นกำลังทางเศรษฐกิจ</p> <p>(๕) ส่งเสริมการศึกษาที่สอดคล้องกับความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข</p> <p>(๖) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อการสร้างความรู้เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนฐานการวิจัย ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่เข้าช่วยเพื่อสร้างพลเมืองที่มีขีดความสามารถในการสร้างความรู้ด้วยตนเองได้</p> <p>(๗) พัฒนาระบบการเรียนรู้และการช่วยเหลือดูแลเด็กด้อยโอกาสและเด็กกลุ่มเสี่ยง ให้ได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการสร้างความรู้ให้แก่ตนเองและสังคม</p>
๔) กรอบความคิดรวบยอด	<p>ปฏิรูประบบการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะกำลังคนทั้งในระบบการศึกษาและประชากรทั้งประเทศ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสัมมาชีพ รวมถึงการจัดการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นกลุ่มนอกระบบ การศึกษาและกลุ่มวัยแรงงาน ส่งเสริมการศึกษาทางเลือก และกลไกการจัดการศึกษาระดับชุมชนท้องถิ่นและองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงส่งเสริมสังคม</p>

รายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	๓. การปฏิรูประบบการเรียนรู้
	การเรียนรู้โดยสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ วิจัยและใช้เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพลเมืองทุกคน
๕) ขอบเขตงานปฏิรูป	<p>(๑) พัฒนาระบบการเรียนรู้ทุกระดับโดยเน้นกระบวนการคิด และลงมือปฏิบัติจริง ในทุกระดับการศึกษา โดยปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาทุกระดับให้เป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เน้นกระบวนการคิด การใช้เหตุผล และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมอุดมปัญญา</p> <p>(๒) ส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ที่สอดคล้อง乎วัฒนธรรมของชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรที่ใกล้ชิดกลุ่มเป้าหมาย โดยออกกฎกระทรวงหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง และมาตรการส่งเสริมต่าง ๆ</p> <p>(๓) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทุกกลุ่มเป้าหมายและเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนฐานวิจัยเพื่อการสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ และใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่เพื่อการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเร่งรัดดำเนินการออกกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อบังคับใช้ หมวด ๙ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจด้านการวิจัยทางการศึกษาเป็นการเฉพาะ</p>
๖) เครือข่ายพันธมิตร	กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีการจัดการศึกษา สถาบันการศึกษาทุกระดับ องค์กรท้องถิ่น องค์กรชุมชน สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เครือข่ายสมาชิกภาคพลเมืองในจังหวัดต่าง ๆ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)
๗) ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์	<p>(๑) เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการดูแลอย่างถูกต้องตามมาตรฐานสากลตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาจนถึงก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา รวมถึงการลดจำนวนเด็กปฐมวัยในภาวะเสี่ยง เช่น เด็กที่เกิดจากแม่วัยรุ่นที่ไม่พร้อมลงให้ได้อย่างต่อเนื่อง</p> <p>(๒) เกิดหน่วยจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในและนอกระบบการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึง ในทุกภาคส่วน และทุกพื้นที่ครอบคลุมทั้งการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนการศึกษาเพื่อการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม</p> <p>(๓) ทริพพยากรณ์มนุษย์ของไทยมีคุณภาพสูงขึ้นทั้งเด็กเยาวชนที่ออกมาจากระบบการศึกษาและแรงงานที่อยู่ในภาคการผลิตและบริการต่าง ๆ โดยมีลำดับคุณภาพเป็นลำดับต้นของอาเซียน และสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมในระดับนานาชาติ โดยการจัดอันดับขององค์กรระหว่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับ</p> <p>(๔) อัตราการได้งานทำและความก้าวหน้าในงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของแรงงานไทยทุกช่วงวัย</p> <p>(๕) จำนวนงานวิจัยที่มีผลกระทบต่อพัฒนาระบบการเรียนรู้มีจำนวนมากขึ้นสามารถชี้้นำการกำหนดนโยบายและมาตรการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง</p> <p>(๖) มีหน่วยสนับสนุนกระบวนการปฏิรูประบบการเรียนรู้ของคนทั้งสังคมเป็นผลสำเร็จโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน</p>

รายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	๓. การปฏิรูประบบการเรียนรู้
๘) ผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างต่อประเทศไทย	สังคมไทยเป็นสังคมอุดมปัญญา พลเมืองทุกคนสามารถมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะต่าง ๆ อยู่ในระดับทัดเทียมกับประเทศที่ประชากรได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูง

๔. แผนดำเนินการปฏิรูป (Transition Plan)

การปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา
ระบบการจัดการศึกษา ๑. ทบทวนสภาพการณ์ในภาพรวม ๒. ยกร่าง พ.ร.บ.ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ พ.ศ. และพ.ร.บ. ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของผู้รับการศึกษาและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๓. จัดทำแผนการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติในระยะยาว ๔. จัดพื้นที่นำร่องสมัชชาการศึกษาจังหวัดที่มีความพร้อม ๑๕ จังหวัดและโรงเรียนนำร่อง ในปี ๒๕๖๒ ๕. จัดให้มีสมัชชาการศึกษาจังหวัดเต็มพื้นที่ ภายใน ๕ ปี จัดการ	๑. กรรมการปฏิรูปการศึกษา ๒. สปช. ๓. คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ ๔. คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ และ ศธ. ๕. คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ และ ศธ.	มีค. ๒๕๕๘ พค. ๒๕๕๘ ภายใน ๒๕๕๙ ภายใน ๒๕๖๐ ภายใน ๒๕๖๓
ระบบการคลังด้านการศึกษา ๑. ทบทวนสภาพการณ์ในภาพรวม ๒. ยกร่าง พ.ร.บ.ว่าด้วยการบริหารการเงินการคลังเพื่อการศึกษาตามหลักอุปสงค์ พ.ศ. ๓. จัดทำแผน/ระบบการจัดสรรงบประมาณที่เน้นอุปสงค์โดยตรงให้ผู้เรียน ๔. จัดทำมาตรการทางภาษีสำหรับภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการศึกษา ๕. จัดพื้นที่นำร่องการจัดสรรงบประมาณระบบใหม่ในจังหวัดที่มีสมัชชาการศึกษาจังหวัด ๑๕ จังหวัดและโรงเรียนนำร่อง ในปี ๒๕๖๒ ๖. จัดระบบการจัดสรรงบประมาณแบบใหม่เต็มพื้นที่ ภายใน ๕ ปี และประเมินผลทุกปี	๑. กรรมการปฏิรูปการศึกษา ๒. สปช. ๓. คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ และ ศธ. ๔. คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ ๕. คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ และ ศธ.	มีค. ๒๕๕๘ พค. ๒๕๕๘ ภายใน ๒๕๕๙ ภายใน ๒๕๖๐ ภายใน ๒๕๖๓
ระบบการเรียนรู้ ๑. ทบทวนสภาพการณ์ในภาพรวม ๒. ยกร่าง พ.ร.บ.ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของผู้รับการศึกษาและธรรมาภิบาล พ.ศ. ... ๓. จัดทำแผนการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติในระยะยาว ๔. จัดระบบการส่งเสริมการเรียนรู้เต็มพื้นที่ ภายใน ๕ ปี และประเมินผลทุกปี	๑. กรรมการปฏิรูปการศึกษา ๒. สปช. ๓. คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ ๔. คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ และหน่วยงานเกี่ยวข้อง	มีค. ๒๕๕๘ พค. ๒๕๕๘ ภายใน ๒๕๕๙ ภายใน ๒๕๖๓

ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปที่นำเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา

จากการวิเคราะห์สภาพการณ์การศึกษา หลักการ วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การปฏิรูปดังที่เสนอมาข้างต้น คณะกรรมการจึงขอเสนอต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติเพื่อพิจารณารับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มาเพื่อให้สภาปฏิรูปแห่งชาติได้โปรดพิจารณาต่อไป

(นางประภาภัทร นิยม)
เลขานุการคณะกรรมการ

(๓๐)

เอกสารอ้างอิง

- ^(๑) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (๒๕๕๖). ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูประบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ ๒๑
- ^(๒) สุธรรม วาณิชเสณี. (๒๕๕๖). เหลียวหลัง แลหน้า มองหาอนาคต-ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน บทเรียนจากอดีตในทศวรรษที่ผ่านมา และความเป็นไปได้สำหรับอนาคต.
- ^(๓) คณะกรรมาธิการวิสามัญจัดทำวิสัยทัศน์และออกแบบอนาคตประเทศไทย. วาระการปฏิรูปที่สำคัญและแนวทางการบริหารจัดการของสภาปฏิรูปแห่งชาติ. (เอกสารวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘)
- ^(๔) คณะกรรมการปฏิรูป. (๒๕๕๔). แนวทางการปฏิรูปการศึกษา.